

WADSWORTH

~~11724-1~~
5

9

1 9 3 6

НЖ Коми
1-1а

У Д А Р Ы І К

ХУДОЖЕСТВОА СӨВЕТСКОЈ ЛЫТЭРАТУРА
КОМИЖУРНАЛ

ЛЕЗО СӨВЕТСКОЈ
ПИСАТЕЛЪАС СОЮЗЛОН
КОМИ ПРАВЛЕНІЕ

№ 9

Г Е Њ Т А Б Р 1936 во

У Д А Р Н И К

КОМИ ЛИТЕРАТУРНЫЙ ЖУРНАЛ
ОРГАН КОМИ ПРАВЛЕНИЯ ССП

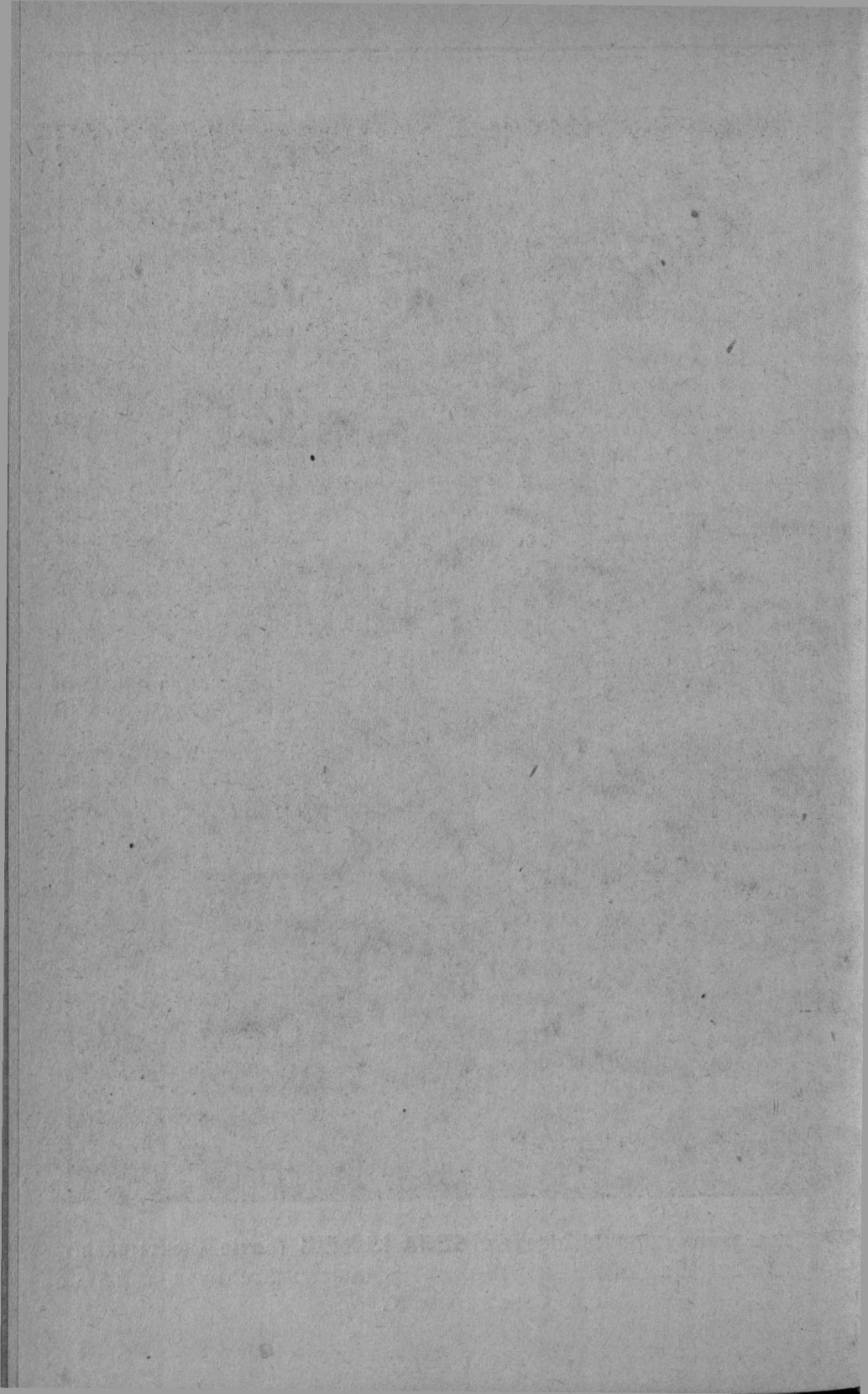
ПОД РЕДАКЦИЕЙ:
М. ДОРНИНА (отв. редактор).
П. ШЕБОЛКИНА и И. ИЗЮРОВА

№ 9

СЕНТЯБРЬ 1936 ГОД

Венгріјаса револуціонној писател **БЕЛА ІЉЕШ** (воліс^т Ськтывкарё
Комі автономіја областы 15 васа јубілеј тырём куға торже-
ствојас былё).

Бела. Ільеш

Күлөмдөгү Оло

Ічөтүк Паул Горовиц вөлі жебынғи детінкаөн. Сылөн векнидік, пыр віжов-кельд чужөмыс весіг гожса жар дырғи вөлі сешдөм, бытө сійө кынмө. Паул пыр термасіс, пыр сорнітіс терыба, ез субдчы аслас кывјас бөрса, бытө төдіс, мыј кадыс сылөн еща.

даскык арөсөн сійө вөлі штрејкбрехерөн.

Тажө каднас сійө кык во-нын ужаліс паскөм вуран мастерскөјын, ужаліс быдлун даскујим-даснол часөн, вөскресеннајас да празнік лунјас кынғи. Празнік лунјасө сійө ужаліс сөмын көкјамыс-өкмыс час, но ез-нын мастерскөјын, а гортас.

Міјан ічөтүк карын вурсан мастерскөјјасын ужалыс подмастер-јејас вөчісны забастовка, а ученикјас ужалісны. Сферт, өткымын ученикјас бастујтісны-жө, но унжыкыс ужалісны. Быд мастерскөј воғын сулаліс охрана.

Мастер, код дінө вөлі индөма ічөтүк Паул Горовицөс, быдлун дас час асылын (пыр өти кадө, минутөн оз воғжык, ни оз соржык!) шыбытө ужсө, медым чорыда јортчыштны!

— Чөртыс мед бостас менсым рушкуөс: мыј тајө лоі мекөд талун? Ме щыг. Ноко, Паулхен, котөртлы јай лавкаө да вай меным кујим грөш вылө шкварокјас. Сөмын регыджык, смотри, өдјөжык вөрөд көкјаснад!

Кодыр Паул ваіс шкварокјас, мастер, еінјас дорөғыс сөм-сөд тошка, сөд ловгөндөн тупкысөм кіјаса, вылыс відчө:

— Ужавнысө мортлы он сетөј!

Мастер сојіг кості Паулхен сулаліс сылы мышкөн. Сіјө нөті ез пов, мыј еінјасыс сылөн вөмасны шварокјас вылө вөдөдөмыс, но мастер оз радејт, кор кодлөнкө еінјасыс торкісны сылы сојны.

— Ті вомыс кусөкөс нещкад!— і сіјө отсалө вөлі аслас кывјаслы кучкөмөн лөбө чужөмөн.

Сіјө кадсаыс, кодыр подмастерјејас вөчісны забастовка, ученикјаслөн лоі куғжык і ужалан кадыс, і мастерлөн відчөмыс. Но рушкуыс пыр бурещ дас часын вөлі корө сојны.

— Чөртыс мед бостас менсым рушкуөс! Мыј тајө лоі мекөд талун? Ме щыг. Паулхен...

Паулхен муніс, мастер вөчысыс, но өні-нын дыр дај весшөрө. Лоі со мыј: јай лавкаө мунігөн Паулхенлы паныдасісны кык велөдчыс јортыс. Гашкө і тајө паныдасөмыс ез вөв случајнөјөн. Тајө кык-ыс, тыдалө, төдөны вөлі мастерлыс сојан вомсө.

— Те ужалан?

— да.

— І теныд абу јанғим?

— Абу.

Павел ез яндыс, но сотакі муніс вожд, јаж лавкаѡ пыравтѡг. Сіјѡ
вослаліс ачыс оз тѡд кытчѡ. Јортјасыс мунісны бѡрсаыс. Најѡ сор-
нїтісны нѡждѡ, пѡштї вашкѡдчѡмѡн. Сорнїтіснысѡ кык јортыс, а Паул-
кывзїс. Сіјѡ муніс јурсѡ ѡшѡмѡн, векнї парјассѡ стрѡга курччѡмѡн,
топыда кутїс најт кырымас кујїм грѡш, кодѡс сылы сетїс мастер.
Јортјасыс сорнїтісны лїбѡ ѡтпырјѡн, лїбѡ торјѡн; вашкѡдчѡмыс
регыд вујїс гораа сорнїтѡмѡ, і Паул зїліс торјѡдчыны наыс.

— Те мїјанкѡд мунан?

Паул кѡсытѡма лыркнїтіс јурнас.

— Те бѡр мунан мастерскѡјад?

Паул довкнїтіс јурнас. Сегса, гашкѡ, сы вѡсна, медым вештыны
венсѡ, сіјѡ нужѡдїс шујга кїсѡ да сетїс јортјасыслы пѡсалѡм кїас
сѡдасѡм кујїм грѡш.

— Нѡбѡј аслыныд мыјкѡ сојнытѡ,— шуїс налы сіјѡ.

— Кујїм грѡш,— чујмѡмѡн шуїс ѡтї дѡтїнкаыс.— Гм...

— Мї тајѡс бостам,— шуїс мѡдыс да бостїс Паулхен кїыс ыргѡн-
сѡм.— Мї бостам тајѡс,— мѡдыс шуїс сіјѡ,— но огѡ аслыным, а забас-
товшїцкїаслы ѡтсалан фондѡ.

Паулхен аслас бур вѡчѡмтор јылыс кутїс мѡвпавны сѡмын секї,
кодыр їнмѡдчїс сіјѡ ѡзѡс вугјас, кодї вѡлі пыртѡ вурсан мастер-
скѡјѡ. Кор дум вылас угї мастерыс, сіјѡ нещыштіс кїсѡ, быттѡ сіјѡс
кучкїс єлектрїческѡј ток.

— Гм...

Сіјѡ оз вѡлі тѡд, мыј вѡчны, медым вескѡдны лѡбмторсѡ, но-
мыјлакѡ вескыда муніс јаж лавкалањ. Сіјѡ весїг термасїс. Јаж лавкаын
сіјѡс вїдчысїс шуд, код јылыс сіјѡ і мѡвпыштлынысѡ ез лыст. Мјас-
нїк сѡмын-на пїнасѡма гѡтырыскѡд да, Паулхен вылѡ вїзѡдтѡг, вїдїс
гѡтырсѡ медса лок вїдчан кывјасѡн.

„Мїјан мастерыд тајї вїдчынытѡ оз куж“,— мѡвпыштіс Паул-
да матыстчїс восса щан дорѡ, кѡнї кујлїсны євєжѡј порсїјаыс вѡчѡм
сосїскїјас.

Мјаснїк кучкїс аслас дѡна пѡлыслы вескыда вѡмас, а мѡдыс
кватїтіс сіјѡс јурсїѡдыс. Тајѡ вѡлі зев бур кад, і Паулхен пыр-жѡ-
сујїс кыкнан кїсѡ шварокјас пыщкѡ. Ывлаыс сіјѡ азїс важ газет,
гартыштіс сы пыщкѡ „нѡбѡмторсѡ“ да котѡртїс мастерскѡјѡ.

— Кѡнї те шлїјтчїн, чѡртыс мед тенѡ бостас, морт сојысѡс?

Мастер вѡлі сещѡмѡз щыгјалѡма, весїг сылѡн ез тырмы кадыс
нѡјтны Паулхенѡс. Сіјѡ кутїс сојны, і сојїг костыс сылѡн скѡ-
ралѡмыс лѡнїс.

— Талун најѡ унжык весїтѡмаѡс,— нїмкоѡда шуїс сіјѡ, кодыр аз-
зїс, мыј Паулхен мукѡдја сертї шварокјассѡ вїјїс кык мында.

— Онї тајї весїтѡны,— нѡждѡнїк шуїс Паулхен.

Паулхенѡс сіјѡ лунас ез нѡјтны. Аскїнас сылы „весїтісны“ ун-
жыкыс кучкѡм, сы вѡсна, мыј шварокыс, кодјасла мѡдѡдїсны дѡ-
тїнкаѡс, вѡлі јѡна ещажык, мыјдта корѡ вѡлі мастерлѡн рушкыус
тѡрытса опыт сертї. Мастер нѡјтїс дѡтїнкаѡс і мукѡд лунјасас да
быд кадын куза дѡжнѡдлїс медгасѡ сыыс, мыј Паулхен-пѡ, тѡдѡ-
мыс, сојїс жын швароксѡ, і сѡмын-пѡ тајѡс і позѡ вїдчысны ташѡм
негѡѡјасњ.

— Но, вїччыслы!

Уна кад колї сетчѡз, кор мастерлѡн рушкыус вылыс велалїс нор-
малнѡј порцїја дїнѡ.

Кодыр ме тѳдмасі Паульхенкѳд, сылы вѳлі дасѳкмыс арѳс гѳгѳр, но сіѳ пыр-на вѳлі мунѳ фетінка вылѳ. Міжан тѳдмасан медвоѳза лунјасас сіѳ меным оз вѳлі јонасѳ кажітчы: сіѳ сорнїтїс сешѳма термасѳмѳн, мыј ме рад вѳвлї, кодыр удајтчыліс гѳгѳрвоны жынсѳ. Но регыдѳн ме кутї рафетны сіѳс, сы вѳсна, мыј ѳдјѳ ужалїс не-сѳмын сылѳн кывјыс, но і јурыс. Сїѳ некѳр ез воштыв ѳдсѳ. Мі уна кад коллѳдлім ѳтлаын, уна сорнїтлім „міжан условїејас“ јылыс, но сіѳ некѳр ез вїставлы ас олѳм јывсыс. Сїѳ лїчнѳј фелѳјас јылыс ме вѳлі нїнѳм ог тѳд. Паульхен воштїс баѳ-мамсѳ ѳкмыс арѳс-сан; но та јылыс ме тѳдї сѳмын сіѳ кулѳм бѳрын. Сы јылыс, кызї сіѳ ѳтчыд вѳлїштрејкбрехерѳн, сіѳ вїсталїс бѳрја војнас. Југдѳ-нїн вѳлі, кодыр мї мунїм сетыс, кытѳѳ вѳлі чукѳртчывлѳны забастов-шщїкјас: узы вѳлі некѳр-нїн,— ѳд кык час мыстї заводїтчас насто-јашщѳј уж. Мі зев јона музїм да кынмїм асја кѳзыдын. Сесса пы-рїм менам комнатаѳ јуыштны чај. Ва пузїг костї Паульхен вїстав-лїс. Мі сѳлѳмсаң сералїм шог їсторїја вылын, і медгѳраа сералїс ачыс. Сералїс, кытѳѳ сїнваыс ез доршас да вїзывает келдѳѳѳм щѳ-кајасѳдыс.

Квајтѳд часын Паульхен мунїс. Сїзімын сылы вылыс колѳ вѳлі лоны Гросспаланкаса рабочѳј томјѳзкѳд. Мі корїм ѳтсѳг, колѳны вѳлі зумыд, повтѳм томјѳз Паланкаыс да нѳшта кымынкѳ сїктыс. Ковмас-кѳ, мї мырдѳн кыскам штрејкбрехерјасѳс, кодјас сушщїсны мышкас кујїм вежон-нїн бастујтыс кїрпїчнѳј заводса рабочѳјјаслы.

— Ставыс бур?

— Ставыс лѳѳ бур,— вочавїзїс Паульхен.

— Те став ответственностѳ бѳстан ас вылад!

Паульхен кѳсјысѳмѳн довкнїтїс јурнас.

Гросспаланкаса томјѳз сїзім часын вѳліны-нїн кар бердса пос вылын. Пос вылас сулалїсны нѳл жандарм.

Гросспаланкаын томјѳз збојѳс, но секї најѳ вѳліны вылѳс-на. Жандармјастѳ аззїсны да, сувтїсны.

— Но, мыјнѳ, ребјата? Міжанѳс вїччысѳны кїрпїчнѳј завод до-рын. Міжанѳс вїччысѳны!

Нѳжјѳ, зев нѳжјѳ мѳѳѳдчїсны томјѳз, но жандармјас матыст-чїсны ѳдјѳжык.

— Лѳсѳдчыны!! — командујтїс жандарм.

— Сувтѳј! — горѳдїс сіѳ паланкаса томјѳзлы.

Группа вылыс сувтїс, мукѳдјас мѳвпыштїсны-нїн пышјѳм јылыс.

— Но, мыјнѳ, ребјата! Мї ѳмѳј кѳчјас?

Паульхен первојѳн петїс пос вылѳ, сы бѳрса вѳтчїсны мукѳдыс.

Штрејкбрехерјасѳс вѳтлѳмѳн мї перјїм унатор. Вермѳмыс шыѳѳ-дїс не сѳмын мїжан карѳс, но і став Западнѳј Українаѳс. Вермѳм вѳсна нїмкофасѳмыс мїжан вѳлі ыжыд, і мї кычкѳ вунѳдїм Паульхе-нѳс.

Кодыр мї кѳкјамыс час асылын мїжанладѳрѳ вужыс уна штрејк-брехерјаскѳд ѳтлаын (мукѳдсѳ мї вѳтлім) фемонстрїрујтїм главнѳј улыча куѳа, Паульхен кымың кујлїс Набережнѳј вылын, ул турун пыщкын. Сы бокин кујлїс Гросспаланкаыс украинскѳј гача том морт. Паланкаыс јорт вѳлі вайѳѳѳма пїѳѳсјассѳ морѳс бердлаыс, кызї кор-кѳ мам кынѳмас, а јурыс сылѳн вѳлі бергѳѳѳма сез јенежлан. Ку-

лѡмјаслыс лѡнлунсѡ вѣыс жандарм тупкѡма налыс жугѡдлѡм жур-
јассѡ козпу лысјасѡн, медем ез тыдавны чужѡмјасыс.

Вескыд пелломсыс улынжык тыдаліс пемыд-гѡрд чут—вѡр.

Паскыд лыјаса, берѡнѡс чужѡма жандарм вѣѡдѡ ас војас нѡнѡм
азытѡг. Став вѡманѣеыс сылѡн вѡлі вескѡдѡма карсаң кылыс шумѡ.
Кодыр сылѡн сѡнјасыс случајнѡја азѣсны Паулхенлыс куз тушасѡ,
ружјѡ кутыс кыс пондѣс тѡравны.

— Оз, тајѡ оз вермы лоны! Кулѡмајас оз вѡрны. Но...

Сѣјѡ пуктѣс ружјѡсѡ турун вылѡ да копыртчѣс кулѡм морт вестѡ.
І збылыс: кулѡм морт вѡрѣс.

— Кулѡмыс ловѣіс!—буркнѣтѣс жандарм. Плешас сылѡн кыптѣсны
кѡзыд вавојтјас. Термасѡмѡн сѣјѡ гашѡдѣс, сылыс тушасѡ да пуктѣс
сѡлѡм вестас пелсѡ.

— Кулѡмыс олѡ!

Сујѣс зугсѡм журсѣа балабѡж улас кѣсѡ да мырдѡн пуксѡдѣс Паул-
хенѡс. Паулхенлѡн сѡнјасыс вѡліны тупкѡсаѡс. Но жандармлѡн сѡ-
мын ѡтѣ кыс вѡлі тыртѡм, та вѡсна сѣјѡ ез вермы востыны флагасѡ.
Сѣјѡ лезѣс Паулхенлыс журсѡ турун вылѡ. Сесса вылыс кыпѡдыш-
тѣс Паулхенѡс да, келѡдѡдѡм парјас костас флага журсѡ сужѡмѡн, кѣ-
тѣс пѡдса вомас кымыныскѡ нылыштмѡн ром.

Паул сѡкыда лолыштѣс.

Жандарм востѣс Паулхенлыс вомсѡ да пыдѡз сујѣс флага журсѡ.
Паулхен жынвыјѡ востѣс сѡкыд сѡнкымјассѡ.
Сесса паскыда востѣс сѡнјассѡ.

Повзѡм. Ужас.

Но ужас вѡлі лѡглуныс слабжык. Мучѣтѡм журсѡ вештыштѡмѡн,
сѣјѡ сѡлыштѣс вѡр сора ромсѡ жандармлы вескыда берѡнѡс чужѡмас.

Жандарм чеччыштѣс. Паулхенлѡн журыс кучкысѣс му берѡдѡ. Жан-
дарм кыкнан кѣнас кваѣтѣс ружјѡсѡ да мыј вынгыс кутѣс нѡјтны прѣк-
ладѡн Паулхенѡс чужѡмас.

Жандарм пыдысаң ышловѣіс.

Ѳружѣе кујлѣс муас. Сѣјѡ пуктѣс ружјѡсѡ сы понда, медем матыса
козпуыс перыны лысјас да наѡн тупкыны ізурѡдѡјтѡм журсѡ.

Конѡр Паулхен, аслыс ногѡн мѣ сѣјѡс зѡбѣм. Скѡрмѡнным вѡлі
сещѡм ыжыд, мыј чѡновнѣјас ез лыстны кутны сѣјѡс зѡбѡмсѡ.

Мѣ вѡлімѡ карјасыс да сѣктјасыс уна сурсјас.

Тупкѡса горт дорын почотнѡј караул нуѣсны томјѡз.

Ме ог тѡд мыј вѡсна, но горт дорын сулалѣгѡн колана прѡшщѣјт-
чан кывјас пыдѡфѣ ме вѣсталѣ сѣјѡ ѣсторѣјасѡ, кодѡс кувтѡзыс кымын-
кѡ час војжык вѣсталѣс мѣжанлы Паулхен да код вылын мѣ сещѡма
сѡлѡмыс сералѣм.

Менсым кывјасѡс колѡдѣс уна сурс јѡзлѡн сырјалѡм.

Кодыр ме помалѣ, горт дорас локтѣс пѡрыс крестѡнѣн.

— Жугыл мѣжан абу смертным,—шуѣс старѣк,—а жугыл мѣжан
олѡмным. Сѡнваѡн тајѡ олѡмсѡ он бурмѡд. Бурмѡдны сѣјѡс колѡ зѣк
мѡдногѡн.

Чужѡмјас кѡтасѡмаѡс-на вѡлі сѡнваыс, но грѡзѡн-нѣн кыпѡдчѣсны
кулакјас.

Аслыс ногѡн, зѣк аслыс ногѡн мѣ зѡбѣм конѡр Паулхенѡс.

Комѣдѣс *Выл Паш.*

Нол серпаса опералы либретто

ВОРСЫГЈАС:

Шыпча—важон вөвлөмө рөзбој чукбрын, өнi Парма вылыи сар код: Парма
јөз, кодөс Шыпча нарғитө, лыдфөны сiјөс Тунөн.

Шондi ныв—Шыпичалөн гөтыр, Лун-муыс хан ныв.

Шыпичалөн отсаыс.

Рөзбој чукөр—Шыпичалөн важ жортјас.

Рөзбој чукөрлөн ныршщик.

1-d, 2-d, 3-d, 4-d да мукөдјөз.

Парма нывјас.

Парма јөз.

Кос-Габыр вiсыс, пармаыс јөймөм морт.]

Шыпичалөн гөетјас.

КЫВВОЗ ПЫЦЦИ

Быд мојдыс мојдө аслыс ногөн,

Кыз сылы мөвпавсө мед бур,

Көт мыј, а лыдфө ыжыд могөн

Ас содтөд сујны,—со-пө јур

Щөщ ужалө i менам суса.

Таг јукмөс дорын кывлөм тор,

Ғөрт, көнкө, сорны вөли гуса,

Пыр ыждө јурыс содтөм сор.

Пель бердө вашнитасны нывлы,

Оз некод сорни гора пан,

Мед сiјөс некод зик оз кывлы,

Щөщ шуасны—ен разөд, Ан.

Но Анук паныдасас Сашкөд,—

Кыз верман пөдсөн кутны вом.

Ғөрт, Анук содтытөг оз вашкөд.

да абу Сашын сорни пом.

Саш содтас Машлы, Машук мөдлы,

Мөд нинөм којмөдыс оз зөб.

Таг ыждө, ыждө, он i төдлы,

Кыз ошкө пөрө iчөт Ғөб.

Сiз кывли Шыпчаөс мојдөм

Ме уна вомыс уна ног,

да вештам ылө јөзлыс појгөм.

Мед сбрѣ, кодлы абу шог.
Ферт мојд, мыј вистала ме тани,
Ег важног сѣмын мојдкыв вѣч,
Ме мојдѣм мѣдногѣнжык пані,
Ег сіз, кыз мојдліс пѣчлы пѣч.

ПЕРВОЈА ГЕРПАС

Ар. Рит. Серпас пом кежлѣ пуксѣ козула вој. Ежва дор. Ылы тыдыштѣ вѣр-
нѣвсыс Шыпичалѣн керка. Збојмѣм Ежва нѣтѣ гысѣ жужыд кыркѣшѣ, резѣ быгѣѣм
ваѣн пѣрыс пожѣмјаслыс вужѣнѣсѣ. Војтѣв катѣѣ Ежва нылыдыс гажа кыпыд сылѣм:
катѣ Ежва паныд ыжыд пыжѣн рѣзѣѣ чукѣр.

Рѣзѣѣ чукѣр (сылѣны):

Оз сен варыш лечыд гыжја
Вѣтѣд лебач чукѣр, оз,—
Лебѣ нылыд тѣлѣн пыжа,
Вундѣ гыјас пуртѣн моз.

Оз збој кала сунлас, варччы,
Пожјав лым код жежыд борд,—
Гыкѣд пыжѣѣра *) сен гартѣѣ.
Вескѣдлысыс — повтѣм морт.

Варыш сѣнма, вына соја,
Нынѣм сылы помтѣм лѣз.
Мед-жѣ быгѣѣн гыс којѣ,
Пыжын абу полыс јѣз.

Гыс-гыѣ пыжа вужѣ
Нѣв моз вескыда, оз кеж.
Збој јѣз оз лыддысны ужѣн,
Венсѣм налы — сѣмын тѣш.

Налы мустѣм лѣна олѣм,
Сотѣѣ сѣлѣманыс бѣ.
Оз ков зарнѣ, венсѣм колѣ,
Најѣ быдѣн кослѣн пѣ.

Налѣн ембур — повтѣм сѣлѣм,
Вѣсны лечталѣм пурт дор.
Кодѣ оз тѣд налыс сылѣм,
Сылѣм долыд, абу нор.

Паныд сувтыс пѣдѣ јѣрын,
Полыс коѣ дырјѣ оз сур.
Овлѣ, вина пыдѣдѣ вѣрѣн
Кодѣѣ повтѣм јѣзлѣн јур.

Зарнѣ сылѣн мыјдѣта колѣ,
Кодлѣн сѣлѣм абу кын.
Зарнѣ лечыд пуртыс полѣ,
Пуртын, нѣвјын уна вын.

Повтѣм сѣлѣмалѣн олѣм
Медса долыд, медса бур.
Оз ков зарнѣ, венсѣм колѣ,
Косын јутѣг кодѣѣ јур.

(Пыжа матыслѣ).

*) Пыжѣѣра — парус.

Рѳзбој чукѳрлѳн ныршщік:

Вай шојччѳ, јортјас, варыш пїјан,
Ва паныд катїг музїс сој.
Оз фївїт „муса јорт“ мед мїјан,
Ферт, колѳ лоны јон да збој.

Со кѳні олѳ мїјан пѳтка,
Со кѳні Шыпїчалѳн поз.
Шањ нывкѳд мајбыр абу ѳтка,
Тан гажтѳм сїјѳ бостас оз?
Мї воам регыд-нын сы орѳѳ,
Бѳр бырѳ сылѳн озырлун.
Мї шуам — шапмін-тај важ јортѳј,
А мїјан те со ен-на вун.

Мї воїм гѳстјас ылі муыс,
Лок ѳанѳн-сурѳн паныд пет,
Вай мыччыс, парма ошкѳј, гуыс,
Мыј зѳбїн јортјаслыс — бѳр сет.
Сет зарні, сїјѳ тенад гуса.

Кѳн Лунвыв муыс нуѳм ныв?
Те вермін ылѳдны зев суса,
Оз ылѳд мѳдыс муфер кыв.

Мї дыр-нын корсім, ѳні сурїн,
Ферт, тѳдан мїјанѳс те „јорт“,—
Те ныв да зарні нуѳм јурѳн,
Те јурѳн вештан, конѳр морт.

Щѳщ Парма пурѳмыс тед їнмас,
Ез котыр ас вѳсна куш лок,
Гѳль јѳзлѳн сїнва — мїјан сїнва,
Гѳль јѳзлѳн шогыс — мїјан шог.

Вай шојччѳ, шојччѳ, повтѳм зонјас,
ѳд тѳdad — ем-на возын уж.
Мед шојччѳм буржык вѳлі,— вонјас
Тї зевтѳ. Пестѳј бїјас суш.

(Сїбѳдѳчѳны кыркѳщ дорѳ)

Рѳзбој чукѳр:

— Ферт суш .

Лѳнінѳ сувтыштлыны поѳѳ,
да сѳмын ез-на помас вын.
Мї мунам зїк кѳѳ ѳні косѳ,
Кор овлѳ мїјан лысѳм кын.

— Ферт, аззас Шыпїча кос **ВЫЛЫН**
Мї быдѳн важ моз збој да јон.
Ферт, сегањ кусї бїыс сылѳн,
Кор пышїс мїјан сїныс зон.

(Чечѳдны кыркѳщ дорѳ, лѳсѳдѳны шојчѳг)

Горнїтѳны ас костас:

— Зев мустѳм Шыпїчалѳн самыс:
Воз нуїс ѳтвыв мїкѳд тыш,

Лӧг сылӧн озыр вылӧ жаміс,
Кор леґіс парма вылӧ гыж.

— Мі костын Шыпічаыд сіґӧ
Сус вӧлі уна дорыс морт.

— да, зүґсіс зарні вӧсна, піб...

— Ферт зарні нывла воші јорт.

Ме шулі — некор ныв ен бостӧ,
Ныв сӧмын торкас олӧм лад.

— А міжан ныршцікӧс мыј костӧ?

Оз сіґӧ зарні вӧсна кат.

Оз Шыпічалӧн озырлуныс,

Оз сылӧн помтӧм Парма бур,—

Збој зонлы колӧ — тіјан вуніс?

Шаң ныв да Шыпічалӧн јур.

— Ферт, вӧлі шогмана зев нылыс,

да некыз сіґӧ ме ог тӧд.

Мыј морла гӧтыр колӧ сылы,

Ӧд аскі нылыд сурӧ мӧд.

— Мед оз-жӧ ныршцікнымӧс ылӧд

Міч нывлӧн, Шыпічаӧс моз.

— Ӧд сіґӧ оз-жӧ гӧтыр вылӧ

Веж гажа котыр, варыш поз.

Ныршцік (*матыстчӧ сорнітысјас дінд*):

Ме кыла ті чукӧрыс сорні.

Ог веж ме ассым олас віз,—

Мем ӧні рафејтчыны сор-нын,

Оз чорґӧм сӧлӧм сыыс віс.

Мем вӧлі муса вывті јона

Лун саріз /муыс нуӧм ныв,

Мем вӧлі вӧла коґа дона,

да сылӧн сӧлӧмыс ез сыв.

Ез сіґӧ мырдыс нуӧм вунӧд,

Пыр сінгыс шогла кусі бі.

Ме кӧсјі ас муас бӧр нуны,—

Сек Шыпічалӧн колан кі

Став котырнымлыс гуіс зарні,

А менсым — сыыс дона тор,

Со ӧні менам немлӧн ар-нын,—

Важ казтыштіг пыр сӧлӧм нор.

(*Вешјӧ да аслыс*):

Мем лолі ӧтчыд немӧн долыд,

Кор азґі сылыс чужӧмбан,

да шудыс меыс јона полӧ,

Ферт, ачым вӧлі мыжа тан.

(*Кост*).

Сек рафејтӧмыс олӧм мічмӧ,

Кор сӧлӧм кылӧ воча шы,

Кор нывлӧн сӧлӧм пӧс теґ вічмӧ,

Теґ сӧмын лӧзало сін ты.

Сек тырö помтöм шудöн сөлöм,
Сек вужöр морöсö оз кол,
Быд зорің теныд ыстö чолöм,
Тед варов сорні кістö јол.

Тед јенеж сетö шондi југөр,
Кыз пілы бурсіöмсö мам.
Щöщ текöд ошкö лебач чукөр
Став ывла вывлыг олан сам.

Сек радејтöмыс олöм мічмö,
Кор сөлöм кылö воча шы...

Рöзбој чукөр *(вылöны бiнур дорын)*-

Чужöм тенад мед оз војмы,
Шог-кö вужас тенсыд туж.
Ен те сетчы сөлöм дојлы,
Јур ен öшöд, ен віз руж.

Тенад му вылын шуд олö,
Сіјöс корсны аслыд колö.

Тед-кö јöзыг гöла овсö,
Тенсыд мöд-кö гуіс шуд,
Ен те бöрдзы, ен те повзы.
Корс те ассыд олöм пуд. *)

Тенад му вылын шуд олö,
Сіјöс корсны аслыд колö.

Тед-кö сöкыд öткөн овны,
Пыр-кö теныд букыд лун,
Гажтöм лоі öтка ловлы,—
Аслад вокјас дiнö мун.

Гöль јöз, му вылын шуд олö.

Гöль јöз, öтув овны колö.

Тед-кö олöм вывті зескыд,
Њајтö пöдны кутіс лов,—
Аслад морöсö бi песты,
Сөлöм жугылтны оз ков.

Вöлі лічыджык мед олöм,

Вöла корсны аслыд колö.

Тед-кö лоі вывті мустöм,
Гöльмыс перјö кодi вем,—
Сінмад лөг те öзты кустöм,
Сет те кос вылö став нем.

Вöлі лічыджык мед олöм,

Вöла корсны аслыд колö.

Оз-кö тырмы тенад выныд,
Сöкыд öткөн нуны кос,—
Ассыд вокјастö ен вунöд,
Најöс быдлаыс те корс.

Гöллөн лічалас мед олöм.

Гöллы öтув овны колö.

Мыјнö руд-кö јенеж талун,
Мыјнö гөгөрным-кö мыж!

*) Пуд — пай, јукöд.

Аскі шонді петас налы,
Кодлы олөм талун — тыш.
Сурө вөла — гажмас олөм,
Гөл јөз, повтөг овны колбі

(*Водалөны шојчыны*).

Ныршщік (*мөвпалө*):

Зев курыд міјан вөла көрыс,
Оз гажөд немчөж нуны кос.
Пыр овны міјан ног — оз поз.
Ферт, мезмөм воас гашкө бөрын.

(*Кост. Јенежыс југытө-увө козув*).

Ныршщік:

Со усе біа нөв моз козув,
Мед бөрыс савкнытыштіс јор.
Код шуас міјан костын возыв,—
Оз тазі олөм сылөн ор.
Сім јенеж југдыштіс ез уна,
Ез аззыв козув кусөм морт.
Таз кусам, нымным міјан вунө,
Щөщ сылөн, коді талун јорт.
Мі быдөн сотчам торја біөн,
Мі, козувјас моз, ывла бус.
Мед сотчөм збојжык вөлі міјан,
Кор југөр ез-на зікөз кус.

(*Лөсөдчө водны уғыны*).

МӨд ГЕРПАС

Шыпіча керкаыя. Керка пыщкөс зев озыр. Шыпіча гөтыр—Шонді ныв—гөгөр парма нывјас, отсасөны шонді нывлы пастасны—вөччыны. Пырөны кыммыкө ныв, вајоны шонді нывлы зоріјјас.

Нывјас:

Шонді нывлы, міча аңлы,
Арса зоріз—донтөм тор,
Он-нын тасса јона шаңмы,
Кельд—војму зоріз кор,
Сөмын бост-жө јортјас вајөм,—
Тенө радејтөмла тајө.

Шонді ныв (*бостө зорізјас*):

Кущөм уна те, зорізөј висталан.
Гөгөр сынөдө небыд көр кіскалан.
Он-нын вермы тај өзтыны гаж,
Сөмын казтыштін колөмтор, важ...

Н ы в ј а с :

Шонди нылдј, ен-нын шоггы,
Ен-нын кыпд сёлѳм дој.
Лунвыв муыг олас ногсѳ
Буржык мјанлы те мојд.

Ш о н д и н ы в :

Тасањ ылын зев, лунвылын му ем,
Во чѳж ѳткоѳ пѳс шондиыс сен,
Јенеж лѳзалѳ, оз овлы мугѳм,
Олѳ тулыс сен помастѳг нем.

Сені зоріјјас уна сурс пѳлѳс,
Налѳн сынѳдсѳ тыртѳ бур кѳр.
Дофыд ышловѳѳм ывлалѳн—тѳлыс,
Јенеж вевтулас гажыс оз тѳр.

Саріј кањ моз сен нјртѳѳмѳн мојдѳ,
Кѳзыд јі сјјѳс ѳкор оз дор.
Мортлѳн сѳлѳмыс дофыдѳн ојдѳ,
Аззас помтѳм мјч ывлалыс кор.

Шоныд сѳзѳваа саріјлѳн подув
Быдног багралан ізјасѳн тыр,—
Најѳ—сез војѳ гылалѳм козув,
Лыдтѳм козув оз јенежыс быр.

Кыптѳ сѳлѳмын раѳејтны колѳм,
Мјчсѳ ывлалыс аззас кор сјн.
Шуда інастѳм вѳт—сені олѳм.
Гажыс, дофыдыс нем сег оз чјн.

Н ы в ј а с :

— Муса анѳј, збылыс сещѳм
Лунвыв муын олан сам?
— Лун-му серті, мед кѳѳ еща,
Ывла мјчыс ем щѳщ тан.
— Аслас мјч ем Парма мулѳн,
Кущѳм ѳкытыс оз сур,
Сѳмын Шыпјча кі улын
Парма јѳз оз аззыв бур.

1-ѳд н ы в :

Ѓурын да вуц костын парма јѳз пѳдѳ.
Ежѳра гѳпјасѳ вѳјѳма пыдѳ.
Бѳрдѳдчѳ гѳжѳмын ном-ѳебјѳн војбыд.
Олѳмсѳ лјчкѳма помастѳм ојбыр.
Воштѳма сјктјассѳ пемыд сук вѳрѳ.
Сјнѳва сор вынтѳм му вѳр бердын гѳрѳ.
Парма му, чужанјн, сѳлѳмѳј дојмѳ,
Кыла кор тенсыд ме војтѳлѳн ојзѳм!
Раѳејта тулысын веж гажа сонјас,
Јежыд лѳм зоріјѳн меным те дона.
Лун кода југыдѳс тулысын војјас...
Корнѳ-нын вој муыс палалас, збојмас!

Нывјас:

Чужан муным медса дона,
Ескö лун му вылö ми
Егö вежö, ез-кö помав
Шуд тас Шыпичалöн кi,
Ез-кö сiјö ывла домав,
Ез-кö јöзлыс вöла вi.

2-öд ныв:

Мыјöн шондiлöн југöрыс кусö,
Кытöн јенежкöд јитчöма нур,
Мыјöн кiзер лöз рöмыдöн мусö
Резас коз јывсаң тöлыслöн сур,
Мыјöн козувјас лöз дöра вылö
Јенеж гажöдны öзталас вој,
Гöгöр езысöн јiрдалö, сылö,
Сылö, кусö щöщ морöсыс дој.
Вунлö регыдiк лунса лок олöм,
Помтöг увтыртöм, эескöдöм, шог.
Муыс кыпöдча мöвпјасöн, лолöн,
Сетöн лöсöда олöм ас ног.

Нывјас:

Пом оз волы некор лöвтны.
Лун чöж öдö сöлöм дој,
дöлыд олöм течам мöвпын,
Мыјöн леччас муö вој.

3-öд ныв:

Со гöгöр некöн зорiз роз,
Руд јенеж öшöдчöма, пемыд.
Оз волы гожја лун теd, оз,
Он палавлы-нын, Парма, немыд.
Вес шувган лаптöн, гажтöм коз,
Зев эескыд, эескыд олöм теныд.

Ме кужi лебны-кö да сывны,
Лöн сарiз сајса лебач моз,—
Ме вöчи ескö козјö поз,
Мед вермiс сiм вöр сылöм кывны,
Сен сылi шондi петан гаж,
Сен корi вöтыс вöчны вемöс.
Мед кывзiс чујмöм ывла шемöс,
Кыз олöм дiвiта ме важ.

Ок, вына-кö ме вöли, вына,
Кыз Шыпича, кыз мустöм тун,—
Ме öзтi ескö кустöм лун,
Мед вужöрыс шог Парма мынас,
Мед сотчас шондiöн зiль ун,
Веж зорiз чепöсјас важ кынас!

4-d н ы в:

Пемыд вој оз овлы помтѳм,
Оз век лысваѳн му бѳрд,
Саѳмѳм муѳс асыв шонтѳ,
Лысва шондѳ костѳ бѳр.

Н ы в ј а с:

Космас гѳгѳр лысва-сѳнва,
Мыјѳн шондѳ југѳр ѳнмас.

4-d н ы в:

Кѳзыд тѳв оз овлы помтѳм,
Оз пыр вевты јубс јѳ.
Тулыс кѳзыд ывла ломтѳ,
Ѵзтѳ шондѳѳ бѳр бѳ.

Н ы в ј а с:

Тулыс мездас јѳс јубс,
Ытва сарѳѳ шог нуас.

4-d н ы в:

Воас выл кад, венас важсѳ
Ыжыд шыа тувсов гым.
Оз ло танѳ пыр таѳ гажтѳм,
Оз ло сѳлѳмным пыр кын.

Н ы в ј а с:

Тулыс венас мустѳм важсѳ,
Ѵзтас сѳјѳ татчѳ гажсѳ.

4-d н ы в:

Парма мулѳн тулыс ылын,
Гашкѳ ѳыр-на шуд оз шед.
Мѳјан гажным сыланкылын,
Олас тувсов лунѳѳ мед.

Нывјас:

Шуд-кѳ мѳјан зев-на ылын,
Гаж мед олас сыланкылын.
— Нывјас, кыщѳн ворсам вајѳ.
— Сетам ручѳс верѳс сажѳ.

(сувтѳны кыщѳн, ворсѳны да сылѳны).

Н ы в ј а с:

Жужыд коз вѳрын олѳс,
Пемыд коз вѳрын вылѳс
Мѳча руч,
Мелѳ руч.
Ылѳѳ мѳч ручлѳн кывсѳс,
Сылыс мѳч кѳч щѳщ кывлѳс,
Полыс кѳч,
Пѳрыс пѳч.

Воіс кѳч, пѳрыс, зѳрыс,
Ваіс кѳч кѳвдум сѳрыс:
— Ручѳ чој,
Кѳвдум сој.

Кад теѳ, руч, верѳссајѳ,
Пет те, руч, піѳј сајѳ.
сѳзміс руч,
Скѳрміс руч:

— Абу ме кѳчкоѳ олыс,
Кѳчлѳн кын сѳлѳм полыс.
Тед ме ан
Вывті шан.

Воіс ур ручѳ орѳѳ,
Корѳ моѳ вылѳ гортѳ:
— Пікоѳ бур
Мѳѳ оз сур.

Пет те, руч, верѳссајѳ,
Тенѳ, руч, піѳј вајаѳ.
сѳзміс руч,
Скѳрміс руч:

— Ен зев ышнас те урѳј,
Верѳс мем буржык сурѳ.
Тед ме, ур,
Вывті бур.

Воіс ош,— шоныѳ пасыс,—
Ошкіс ош пісѳ ассыс:
— Менам пі,—
Вескыѳ кі.

Менам пі шан быѳногѳн,
Руч, те мем моѳѳ шогман.
сѳзміс руч,
Скѳрміс руч:

— Ен те вес пітѳ ошкы,
Ог ме овмѳѳчы ошкѳѳ,—
Вывті лок
Ошлѳн кок.

Ручѳс коралыс бырі,
Арлыѳ велъ уна тырі.
Шогсѳ руч,
Ендѳм руч.

Локтѳ корасны кѳјін,
Кыскѳ кок—чегѳм тојін,—
Збој кѳѳ зон,
Веніс пон.

Лоі нѳмкоѳ сек ручлы.
ѳѳјѳ ладмісны лучкі.

Шонді ныв:

Муса нывјасѳј, дугѳѳ вај ворснытѳ,
Колі ылѳ зев асылыс, сор-нѳн-ѳѳ,
Гѳстјас тыр ѳнѳз Шыпіча ордын,
ѳѳјѳ петамѳј, оз ков мед корны.

(Чечѳѳны да мѳѳѳѳѳѳны мунны).

КОЖМӨД ГЕРПАС

Пир Шыпича ордын. Керка пыщкөс зев озыр, гөгөр езыс да зарн. Сецбм-жө Шыпичалон паскөм. Гөстјаслон озырлун-жө төдөб.

Гөстјас (сулалоны пызан сајын, вина дозјасабе):

Шуд, шуд, шуд!
Ми сіам Шыпичалы шуд!
Мед дыр-на, дыр-на јен-морт олас,
Мед уна чужан лун-на волас.
Шуд, шуд, шуд!
Ми сіам Шыпичалы шуд!

(Лудны да пукөбны).

Шыпича (кјеталд вина):

Вај јуб, јуб, дона гөстјас,
Ме вина омөлөс ог кјст,—
Кор сөлдөм вөлі томжык, пөс-на,
Кор сінва нінөммс ез піст,
Кор кабыр вөлі көрткөд вына,
Кор вөлі сінмын ломзө бі,—
Сек сүзөдлі ме тајө вина.
Вај казтыштамө томдыр ми.
Вај казтыштам том кадөс менгым,
Кыз фежмавлім ми сарің лөз,
Кыз паскыд јујас вылын венгім
Ми—ставным томвынјөра јөз.
Ме овны томөн бура кужлі,
Оз став лун немыс менам вун.
Вај ошкө лунсө, кор ме чужлі,—
Өд талун менам чужан лун.

Гөстјас (чеччөны вина дозјасөк):

Шуд, шуд, шуд!
Ми сіам Шыпичалы шуд!
Со сурс во Шыпича мед олас,
Быд ловја лов мед сыыс полас,
Мед төдас сіјөс зік быд морт,
Мед кывзас шудм сылыс сорд.
Мед дыр-на, дыр-на јен-морт олас,
Мед уна чужан лун-на волас.
Шуд, шуд, шуд!
Ми сіам Шыпичалы шуд!

(Лудны да пукөбны).

Шыпича:

І му, і ва, і пемыд парма,
Став ловја олыс, гут і гаг,
Мед төдіс,— Шыпичаыд сар-на,
Сы кокөн вөрзө пожөм јаг.

Сы шуом серті кытö војтöв,
Сім кымөр вевтö шонді бан.
Сы шуом серті Ежва ојдö,
Сы кыын ставнас олöм тан.
Ным Шыпичалыс тöдö быдöн,—
Лун, асыв, рытыв, кöзыд, вој.
Сы нıмыс повзöмысла пыдö
Быд ловја ловлöн зөбсö збој.

(Бөвтö аслыс вıна доз).

Гöстјас *(щöц лептöны вıна дозјас, јуіг моз Шыпичалыс):*

Код оз тöд Шыпичалыс вынсö.
Вын тенсыд тöдö Совдор кар,
Со Чердын сесаң-на пыр ымзö,
Кор ветлін сетчö воzza ар.

Со Парма јујас вылыс бырї
Щап Новгородса јöзлөн пыж,
сыр збојалıсны, öні зырін,
Оз лыстны панны текöд тыш.

Пыр текöд лöсöдчöны локтöг
Вој-сарıз көжсаң волыс јöз,—
Öд вузöс налы те пыр локтö,
Öд кывсö текöд кослөн чöс *).

(Пырöны Шонді ныв да Парма нывјас).

Гöстјас:

Вај кітö, јуасны мед нывјас,
Мед гажыс вöлі керка тыр.
А јуöм бöрын сыланкывјас
Тı сывны бөстөбј пырыс-пыр.

*(Гöстјас сетöны Парма нывјаслы вıна дозјас, јудны, Шыпича сетö
вıна доз Шонді нывлы).*

Шыпича:

Мыј вужöра пыр чужöм баныд?
Вај дугды шөгенытö, шаң.
Кöт öтчыд вıзöдлы мем паныд
Те долыд сінмөн, муса аң.

Шонді ныв:

Кыс-нö долыдыс сінјасö меным.
Абу вöла көн—шуд сен оз ов.
Овсö гажаа сöмын-öд сені,
Кытöн расөјтны щöктöм оз ков.
Ез-нин палавлы сöлöмöј сесаң,
Парма вөр пöвсö ідралін кор.
Уна увтыртöм інміс мем тесаң,
Оз кол лун, кор ме тенö ог јор.

*) Чöс—іронїјаөн—көр, чöскыдлун.

Шыпича:

Зев мелі кывјас мем те шуін...
Пыр менө мыжалан те вес,
Көѳ тенө гортсыд Ныршщік нуіс,—
Он мыжав сіјѳс некор сес.

Шонді ныв:

Гортыс мырдысөн нуѳм ез вун-на.
Ныршщік јылыс те мѳвп менсым тѳд:
Тенад колѳм да горш сѳмын уна,
Сылѳн олан сам те серті—мѳд.
Сіјѳ оз сѳмын ас вѳсна венсы,
Зарні вылѳ оз веж ассыс јорт.
Ез-кѳ нуѳмѳн сѳлѳм дојд менсым,
Ташкѳ вѳлі мем медмуса морт.

Шыпича:

Оз вермы јѳјлуи аслам вунны,—
Кыз мунтѳз сылыс лов ег бост,
Кыз сылыс горшсѳ ме ег вунды!
Мыж тащѳм вунѳдны оз поз.

(Пукѳд аслам отсавыс дінѳ. Шонді ныв пукѳд ѳткымын нывјаскѳд бокѳжык).

Гѳстјас:

Вај дона нывјас, гажсѳ панѳ,
Мед вѳлі мјјан гаж-кѳ—гаж.
Мед шоглѳн вужѳр ез вѳв тані,
Вај сылѳ долыд олѳм важ.

Шыпича *(отсавысмы)*:

— Мем мыкѳ талун абу долыд,
Оз сажкѳд вјна тѳѳтѳм шог.
Мыј вѳсна сѳлѳм кызкѳ полѳ.

Шыпичалѳн отсавыс:

Мыј шоглы талун татчѳ мог?

(Нывјаслы):

Вај, зарні нывјас, сылѳј, сылѳј,
Мед сѳмын сылѳм ез вѳв нор,
Мед Шыпичалѳн сѳлѳм сылѳ,
Мед воссас гѳстјаслѳн кыв-вор.

(Шыпичалѳн отсавыс нетѳ).

Нывјас:

— Вај панамѳј-жѳ збылыс, нывјас,
Збој, гажа, долыд сыланкывјас.
— Мј кужам гажѳдны нымлун.

— Мед Шыпичалдн солдм сывмас,
Важ лыдсам сылыс озырлун.

Н ы в а с (сылды):

Став паскыд Парма ловжа ловнас,
Став муыс, немчбжыд кбт муи,
Ҷик бти Шыпичалдн овмбс,—
Со кушдм сылдн озырлун.
Веж турун быдмб виҶас вылын,
Щбщ зарны кырга пождм вбр,—
Јен сетис ставсб тајб сылы,
Оз мбблы быдмы бти нбр.
Ем гырыс, посни кыјдбс вбрас,
Ош, кбјин, ручјас, кбчјас, ур,
Со вожа сура мича кбрјас,—
Ферт, Шыпичалдн тајб бур.
Став меуса мича дона кујас
Јбз вајб Шыпичалы пыр.
А сылдн помтбм жужыд јујас
Быд пблдс черинас Ҷик тыр.
Быд кыјсыс чери помтбг вајб.
Од он-кб—кыјдбс оз і шед.
А вбралысјас пбтка јайбн
Пыр номсбблдны, буржык мед...—
Оз лбгас, скбрмббчы јбз вылб,
Мед леҶас кыјны сбла, тар,
Мед вына кыла шубм сылдн.
Оз матыст костти зера ар.
Од Шыпичаыд туныс тун-на,
Вој-саріҶ дорбз аҶбб сін,
Со сывја јукмбсб-кб сунас,
Он тбблы—Човју вестын-ын.
Лок јбзлы Шыпичалдн колб.
Јон ігансајыс зарны куд,
Ҷа бтвыв јенкбб сібб олб,
Јен сетб сылы помтбм шуд.

Ш ы п и ч а (аслыс):

Мем збылыс мыкб абу долыс.
Оз сажкбб вина тббтбм шог.
Мыј вбсна сблдм кычкб полб,
Оз некыз јурб гажмбм лок.

(Пыр Шыпичалдн отсавыс):

О т с а с ы с (Шыпичалы):

Сім кымбр јентас дорын кайб,
Лок војтбв кыптб, лечыд, јос..
Сук вбрыс вывти збој шы вајб..
Ҷик ставыс инб,—лоас кос.
Щбщ Ежва гудыртббдн гызс,
Лок шыбн зыртб кыркбщ дор.

Став олыс Парма пыщкын шызис,
 Ас взыс пискбдчб щбщ шор.
 Быд кывтбм пембс, полыс шырјас,
 Став ловја лолыс лоі збој.
 Лбн олбм, тыдалб, тан бырас,
 Те чужан луныс лоас вој.
 Ме кыла—катб Ежва паныд
 Лок јбзлбн вывті ыжыд пыж.
 Ме аҗа оз ло гажа тани,—
 Об налбн пуртјас абу ныж.
 Щбщ накбд Парма олыс бтвыв
 Теб паныд сувтб, Мувыв јен,
 Ферт, најбс ещамс еи вбтлыв,
 Ме сја—локбс талун вен.

Шыпича (*скбрыс чечб*):

Ме Шыпича, і меыс полб
 Ставмувыв олыс, ва і вбр!
 Мед кодлбн донтбм лолыс волб,
 Ме талун вывті, вывті скбр.
 Кыз лыстис шызбдчыны Парма,
 Кыз лыстис панны талун зык!
 Код катб Ежва паныд арнас,
 Оз полбм меыс сјбс пык?
 Код војтбв нылыд гы кост сынб?
 Јбј јбзбј, панад мекбд кос!
 А гашкб вунбдид ті вынбс—
 Он менб зик куш кибн бост.
 Оз менам керкаб чер мбрччы,
 Оз роҗбд шы, оз быщкы нбв.
 Лок дырјі сблбмбј оз ббрдчы,—
 Јон шедб сылианыд кбв!
 Јбј, кокбр, вежбртбм збој мортбј,
 Лок, тбдмав Шыпичалыс вын.
 Те он-нын бергбдчы ббр гортб,
 Те гатыс некор-нын он мын.
 Ме верма пелса ваыс вбчны
 Вој-саріҗ паста гудыр ју.
 Оз уфит нујтбм Ежва сбзны,—
 Ме лоа ылын-нын зев,—су!
 Тас пыщыны ме, ферт, ог кбсјы,
 Тан пбдб војдбр тіјан лов.
 Со паскбм менам ескб вбскі,—
 Оз вунды пурт, оз нбвјыс пов.

(*Пемдб, кылб јок тбвшы*).

Ті, дона гбстјас, зарні нывјас,
 Еи полб, мјјан гаж оз кус.
 Вај сылб воҗб сыланкывјас,
 Вај јбктб, чепбсјб мед бус.

(*Гбстјас ббрјбны нывјасбс да суктбны варскы. Лбкыс ызгб Парма*).

Мед воча Парма ызгӧм шылы
Гаж, серам езые шыӧн кылӧ.
Ті тӧдӧд—меладорын вен,
Лок венны отсалӧ мем јен...

*(Ортсыван чорыда, ыжыд шыӧн јіркнітӧни керкаӧ. Јӧз шај-пај-
мунӧны, мукддыс повѣмла гылалӧны, сӧмын Шыпіча бытӧ
кожылас кынмӧ).*

НОЉӧд ГЕРПАС

Ежва дор. Шыпіча керка ӧшнүв. Тыдовтӧ рӧзбојлӧн пыж. Сылӧны.

Рӧзбојчукӧр:

Оз сен варыш лечыд гыжја
Вӧтӧд лебач чукӧр, оз,—
Лебӧ нылыд тӧлӧн пыжа,
Вундӧ гыјас пуртӧн моз.
Оз збој кала сунлас, варчы,
Пожјав лым код жежыд борд,—
Гыкӧд пыждӧра сен гартчӧ.
Вескӧдлысыс—повтӧм морт.
Варыш сінма, вына соја,
Нінӧм сылы помтӧм лӧз.
Мед-жӧ быгјӧн гыис којӧ,
Пыжын абу полыс јӧз.

(Гібӧдчӧны кыркӧщ дорӧ да локтӧны Шыпіча керкалаӧ).

Гыис гыӧ пыжа вужӧ
Нӧв моз вескыда, оз кеж
Збој јӧз оз лыддысны ужӧн,
Венсӧм налы—сӧмын теш.
Налы мустӧм лӧна олӧм,
Сотчӧ сӧлӧманыс бі.
Оз ков зарні, венсӧм колӧ,
Најӧ быдӧн кослӧн пі.

Ныршщік (жеркалаӧ):

дыр шојччін, муса јорт, те тані,
да пышјіс те діныс бӧр шуд.
Кос мјанкӧд те ачыд павін.
Важ јортлы вочакыв тан кут!

Рӧзбојчукӧр (серам сор):

—Пет, важса јортјасыдкӧд сорніт,
Кыв тенад вӧвлі важӧн сыв.
—Важ термас, ен-жӧ бара сормы,—
Пон сојас тенсыд регыд кыв.

(Ас костас, серамӧн):

—Мед мјан сӧлӧм оз-жӧ нормы,
Оз мјанӧс мед кывјӧн кыј.

— Кор панас вывті мелі сорні,
Те Шыпічалы вомас лы].

(Рѳзбој чукѳр дінѳ матыетчѳны Парма јѳз).

П а р м а ј ѳ з:

Кѳт воіѳ ылі муыс татчѳ,
Збој сѳлѳм тїјан, повтѳм сїн,
да сѳмын сїнным мїјан аҗҗѳ,—
җїк тїјан мїјан коѳ вуждїн.

Н ы р ш щ і к:

Збыл шуад, тїјанкѳд мї вокјас,
Оз лѳгным тїјан вылѳ пет.
Став олыс Пармаыс мед локтас,
Мед шуас Шыпічалы—сет...
Сет ставсѳ, чукѳртїм мыј пѳсѳн,
Пом воіс јуны тенид вїр!

(Рѳзбој чукѳр лептѳны ыҗыд кер, нѳјтѳны-јїрчѳны керка ѳҗѳсѳ).

Н ы р ш щ і к *(керкалан):*

Тан гѳстјас соді, пызан лѳсѳд,
Ен нужѳд—чѳччас ѳҗѳс җїр!

(Воссѳ ѳшїн, тыдовтчѳ Шыпіча).

Ш ы п і ч а *(рѳзбојјаслан):*

Тї костѳг мунад-кѳ бѳр бурѳн,
Ог вѳрҗѳд весїг ѳтї лов,—
Мем пом важ јортјаслѳн оз ков,
Кос панад—јансѳдчанныд јурѳн.

Р ѳ з б о ј ч у к ѳ р :

—Ен серав!

—Мїјанлы те сурїн!

(Ускѳдїчѳны Шыпічалан, нѳвјалѳны, кымынкѳ нѳв їнмѳ Шыпічалы морѳсас да бѳр чеччѳ).

Ш ы п і ч а *(серѳктѳ):*

Ог тїјан нѳвјасыс ме пов.

(Шыпіча пѳдлалѳ ѳшїн да сажѳдчѳ).

П а р м а ј ѳ з:

Нѳв мортлѳн Шыпічаыс полѳ.
Лѳк вын тан керка гѳгѳр олѳ.

(Повҗѳмѳн вешїѳны керка дорыс).

Став олѳм шыкѳдїс тас тун.
Мї важѳн Шыпіча вын аҗҗїм,—
Оз сыкѳд косаены прѳ таҗї,
Кос паныс ловјѳн бѳр оз мун.

Кос-Габыр (мездыво сідс кутыс Парма јѳзыс, мещкыво Шы-
пича керкалан).

Леѳо, леѳо, бур морт, кежышт!
Бур јѳз, аѳад естыс гезсѳ!
Піѳј! ѳшѳѳѳма пежыд!
Леѳо менѳ! Бур јѳз, мездѳ!

(Уѳѳ ымзіг тырјі).

Парма јѳз (рѳзбој цукѳрлы):

— Кос-Габыр конѳр мортлѳн німыс,
Јон вѳвлі војѳѳѳр, сус да збој.
— Зев уна Шыпичасан інміс,
Ным ѳні ладмасжык—кос сој.
— Кос-Габырѳс збој лечыд кылыс
Ез муртса Шыпичаыд ві,
А пісѳ ѳшѳѳіс тан сылыс,—
Со сінвоѳас-на кулѳм пі.
— Кер усѳ Габыр саѳтѳг таѳі,
Сы вомѳн сорнітѳ сек јен.

(Кос-Габыр лептѳ јур да локыс віѳѳѳѳ керкалан).

Јѳз (Габырлы):

Вај вістав, јен-мортѳј, мыј аѳѳін?
— Мыј Шыпичалѳн керсѳ сен?

Кос-Габыр:

Сѳѳ јѳз жуѳ керка гѳгѳѳр.
Вѳрса. Васа. Накѳѳ тун шѳщ.
Сінјас налѳн—біја ѳгыр.
Сѳѳыс, сѳѳыс... Унжык, унжык...
Піѳс менсым!.. Сѳлѳм потѳ!
Сотѳ сѳѳсѳ! Сотѳ, сотѳ!..

(Бара усѳ, јѳз нуѳны сідс).

Ныршщік:

Бі медса јон да медса сѳстѳм,
Вај ѳѳјѳн коспу ѳктѳј ті,
Вај керка гѳгѳѳр біпур ѳзтам,
Мед локсѳ војѳѳѳр сотас бі.

(Јѳз усѳѳѳѳѳ лѳсѳѳны біпур).

Јѳз:

Бі медса јон да медса сѳстѳм,
Вај ѳѳјѳ коспу ѳктам мі,
Да біпур керка гѳгѳѳр ѳзтам,
Мед локсѳ војѳѳѳр сотас бі.

(Керка гѳгѳѳр ѳзјѳ ыжыд бі, сек вѳсѳѳны ѳшінјас да сес усѳѳѳѳѳ
са. Парма јѳз бара повѳѳѳѳн вешјѳѳны керка ѳорыс).

Парма јѳз:

Ми шулим, — ѳни аснѳ азѳид, —
Ог венѳ Шыпѳчаѳс таѳи.

Ныршщѳк (рѳзбојјаслы):

Вај бѳја нѳвѳѳн керка быщкѳ,
Мед пырас бѳыс керка пыщкѳ.

(Парма јѳзлы):

Ен полѳј, парма војтыр, тѳ,
Вај зѳла пестѳ буржык бѳ.

(Рѳзбојјас ѳзталѳны чагјас, сумѳѳјас да нѳвѳѳн лыјлѳны ѳшѳнјасѳ
да керка вылѳ).

Јѳз (ае кѳстас):

- Со кыскѳ гѳрдѳѳз кѳсмѳм кѳз.
- Ми татыс сотам лѳк вын поз.
- Җѳк ставнас керкасѳ бѳ вевтѳѳс.
- Со ѳзѳѳма-нын керка вевтыс.
- Щѳщ пыщыс чепѳсјѳс со шын,
- Сес пышјѳс, тыдалѳ, лѳк вын.
- Со валѳн дугѳѳѳ-нын сес леччѳм.

Ныршщѳк:

Вај, јортјас, лептѳ пуртјас лечтѳм!

(Ускѳѳѳѳ, керка ѳѳѳслам, сы бѳрыс — Парма јѳз да рѳзбој чукѳр).

Рѳзбој чукѳр:

Налѳн ембур — повтѳм сѳлѳм,
Вѳснѳ, лечталѳм пурт дор.
Кодѳ оз тѳѳ налыс сылѳм,
Сылѳм долыд абу нор...

(Жугѳѳѳѳны ѳѳѳс да пырѳны керкаѳ. Кылѳ кѳс ны).

Шѳндѳ ныв (сајлавѳг тырјѳ локтѳ жеркаланьѳ, — пышјѳ):

Гашкѳ ме вѳсна кѳс танѳ лоѳс.
Ез-ѳ мезѳѳѳм-нын талун во мем.
Гашкѳ выл шог-на соѳтѳѳ мем воѳс.
Шудтѳг кыѳѳ-нѳ кольѳа ме нем.
Ог, ѳерт, ас муѳ ѳекор-нын воы,
Воштѳ җѳкѳѳ-нын ме чужанѳн.
Ѓекор оз вермыв лѳлыны долыд,
Кувтѳѳ лѳз сарѳѳ оз азѳыв сѳн...

Ныршщѳк (нетѳ керкаыс, корѳѳ Шѳндѳ нылѳс, азѳѳ сѳјѳс да
матыстѳѳ сы дѳнѳ):

Ен повѳы мѳыс. Чужан муад
Ме тенѳ пырыс пыр-жѳ нуа.
Вај леччам татыс мѳјан пыжѳ.
Зев јѳна те воѳын ме мыжа.
Ме тенѳ раѳѳѳѳѳмла бѳстѳ,

да сѡмын олѡм тенсыд кості.
Ез секі мѡвп вылѡ ус меным,—
Он вермы сѡлѡм мырдыс венны.

Шонді ныв *да сы бѡрыс щѡц* ныршщік:

Ен вунѡд,—міча рѡма корјыс,
Кор зоріз гажѡдѡ веж бор,
Он кытчѡз нешышт сіјѡс борјыс,
Оз кытчѡз зорізлѡн вуж ор.

Ен вунѡд—бобув зарні рѡма,
Кор сылѡн ас вѡла ез кус.
Кор бостан радејтыштны сѡмын,—
Сы мічыс колѡ кіад бус.

Ен вунѡд, долыд кайлѡн сылѡм,
Кор сіјѡс кывзѡ шонді, зорд.
Гаж бырѡ сыланкывјыс сылѡн,
Кор кыјас радејтыштны морт.

Ен вунѡд—радејтѡм оз нѡбсы,
Он мырдыс некор сіјѡс кут.
Оз сѡлѡм щѡктѡм серті небзы,
Кѡн абу вѡла,—абу шуд.

*(Та кості воѡ Шыпіча—корсѡ гѡтырсѡ,—гусѡн сіѡдѡчѡ да віѡ пур-
тѡн Шонді нылѡс, ускѡдѡ ныршщік вылѡ, пансѡ жєныдѡк кѡс).*

Шыпіча:

Ме азза—воіс меным пом.
Те кулан возжык, мустѡм пон!

Ныршщік *(сущкѡ Шыпічаѡс, Шыпіча усѡ):*

Пом тенад матынжык тај вѡлѡм!
Кѡт муртса кокнѡдышти сѡлѡм.

(Шога пукѡ Шонді ныв шој дінѡ, аслыс):

Мем зєскыд ывла вылыс,
Мем векні паскыд му.
Пыр шог шы сѡлѡм кыліс,
Кѡт кытчѡ кок ез ну.

Ферт, абу зік ме ѡтка,
Ем менам уна вок,
Щѡц налы муыс тѡтка,
Му зєскыд,—тыртѡ лок.

Пыр олѡм шудсѡ мыччѡ,
Кыз јенеж—козув јор,
Сы дінѡ кыссам, кытчѡз
Оз аззы нем гу дор...

*(Кєркыс петѡны Парма јѡз, корсѡны Шыпічаѡс, аззѡны сылыс
шојсѡ).*

Парма јѡз:

— Со міјан повзѡдчысыд кѡні.
— Ез щыкѡдѡчымыд тенѡ віз.

— Тан позас овны бура өні,
Кад воіс, шеді сёлём ліч!
— Мед лоі нем кежлө-нын віём,
Оз ловзы Шыпичалөн шој,
Оз бурд мед весіг өті дој,
Тан сотны колө міжан сіјөс.

(Кыскёны Шыпичалыс шојсө бід, ыждөдөны бипур.

— Мі тенө сотам, парма көјін,
Төв нылыд тенсыд лезам пөјім.

Н ы р ш щ і к:

Шуд меыс бергөдчө пыр мышкөн.
Ез сод мем долыд тајө тышөн...
Код бөрјіс олансамө кос,
Јур сылы өшөдны оз поз!

*(Чечө. Кержыс петёны рөзбој чукөр, петкөдөны Шыпичалыс ем-
бурсө, гажадө, мукөд быгылтёны вина бөчка, гумлалёны-јудны).*

Р ө з б о ј ч у к ө р (сылёны):

Паныд сувтыс пөдө јірын,
Полыс кос дырјі оз сур:
Овлө—віна пыгди вірөн.
Кодчө повтөм јөзлөн јур.
Зарні сылөн мыјдта колө,
Кодлөн сёлём абу кын.
Зарні лечыд пуртыс полө,
Пуртын, нөвјын—уна вын.
Повтөм сёлөмалөн олөм
Медса долыд, медса бур.
Оз ков зарні, венсөм колө,
Косын јутөг кодчө јур.

Н ы р ш щ і к (рөзбој чукөрлы):

Мі ужјөз Шыпичалы вештім,
Со регыд сыыс колас щын.
Бур ужным, јортјас, тани ештіс..
Ті јөзлы колөј ембур жын.
Лөк міжан—озырлы мед інмө,
Көт көні—гөл морт міжан вок..
Гөлјөзлөн сінва—міжан сінва,
Гөл јөзлөн шогыс—міжан шог.
Ті сөмын пыжө зарні бостө,
Мед јөзлы колө мукөд бур.

Р ө з б о ј ч у к ө р:

— Гөл јөзкөд лөсөдчам мі костөг;
— Оз міжан костыс горш морт сур..

Парма јѳз (*матыстчыны рѳзбој чужѳр дѳно*):

Зев ыжыд аттѳ, дона јортјас,
Оз тѳјан отсѳг некѳр вун.
Фыр полѳм дѳрѳс Парма бордјас,
Збо ылѳм тѳјан вѳтлѳс ун.

Н ы р ш щ і к:

Гѳл војыр, озырыс ен полѳ,
На сертѳ тѳјан унжык вын.
Тѳ сѳмын мѳјан моз-жѳ олѳ.

Р ѳ з б о ј ч у к ѳ р:

Гѳл јѳз, мед сѳлѳм ез вѳв кын!

Н ы р ш щ і к:

Гѳл војтыр, мыјнѳ тани узад?
Оз колсы гажа, долыд вѳт?
Важ мунам лебавны му куза,
ѳд воас увтыртыгыд мѳд!

Р ѳ з б о ј ч у к ѳ р:

Тѳ, војтыр, еновтѳ важ узѳм,
Важ ѳтув лебалам му куза!

П а р м а ј ѳ з:

— Сѳд мортлы буржык овны гортас.
— Зев пыдын мѳјан тани вуж.

(Јѳз пыщкыс петѳ да шыасѳ том морт).

Т о м м о р т:

Код повтѳм тѳјан костын, јортјас,
Код овны нѳзув моз ез чуж,—
Збој јѳзкѳд мунам татыс важѳ!
Шуд, зарнѳ перјам косѳн мѳ!
ѳд кывлѳд, шуѳсны мыј најѳ,—

(инѳ рѳзбој чукѳрлан)

Выл Шыпѳчалы шедад тѳ.

(Кымынкѳ морт чукѳртчѳны шыасыс дѳнѳ, сорнѳтѳны):

— Збыл, вескыд кывјас, јорт, те шуѳн.
— Ем повтѳм јѳз щѳщ Парма-муын.

(Чужѳрдѳн ѳтлаасѳны рѳзбој чукѳркѳд).

— Мѳ аззам—буржык тѳјан олѳм.

Р ѳ з б о ј ч у к ѳ р:

Збој Парма јѳзлы—чолѳм, чолѳм!

*(Сыліг тырјѳ лечѳѳны пыжѳ да кывтѳны; колтчыс парма јѳз
ѳтур дорын, кѳнѳ сотчѳ-на Шыпѳча, ѳвтѳѳны—ыстѳны мунысјаслы
чолѳм).*

Р 6 з б о ј ч у к б р :

Чужбм тенад мед оз војмы,

Шог-к6 вужас тенсыд туж.

Енте сетчы шогсан дојлы,

Јур ен 6ш6д, ен ви7 руј.

Тенад му вылын шуд ол6,

Сиж6с корсны аслыд кол6.

Тед-к6 ј6зыс г6ла овс6,

Тенсыд м6д-к6 гуис шуд.

Ен те б6рд7ы, ен те пов7ы,

Корс те ассыд ол6м пуд.

Тенад му вылын шуд ол6,

Сиж6с корсны аслыд кол6.

Тед-к6 с6кыд 6тк6н овны,

Пыр-к6 теныд букуд лун,

Гажт6м лоі 6тка ловлы,—

Аслад вокјас дин6 мун.

Г6ль ј6з, му вылын шуд ол6,

Г6ль ј6з, 6тув овны кол6.

Тед-к6 ол6м вывти 7ескыд,

Најт6 п6дны кутис лов,—

Аслад мор6с6 би песты,

С6л6м жугылтны оз ков.

В6лі лчыджык мед ол6м,

В6ла корсны аслыд кол6.

Тед-к6 лоі вывти муст6м,

Г6ллыс перј6 коді вем,—

Синмад л6г те 6зты куст6м,

Сет те венс6м выл6 нем.

В6лі лчыджык мед ол6м,

В6ла корсны аслыд кол6.

Оз-к6 тырмы тенад выныд,

С6кыд нуны 6тк6н кос,—

Ассыд вокјаст6 ен вун6д,

Нај6с быдлаыс те корс.

Г6лл6н лчалас мед ол6м,

Г6ллы 6тув овны кол6.

Мыј-н6 руд-к6 јенеж талун,

Мыјн6 г6г6рным-к6 мыж!

Аскі шондi петас налы,

Кодлы ол6м талун—тыш.

Сур6 в6ла, гажмас ол6м,

Г6ль ј6з, повт6г овны кол6!

(Пыжа сајал6, сыл6м шы н6жј6днык кус6).

П о м.

А в т о р с а н : „Шыпича“ вылын ужал6м ог-на лыдфы 7ик6з по-мал6м6н. Сы в6сна кора лыдфысјас6с „Ударник“ журнал редакција пыр вiставны ассыныс м6впјасс6 менам „Шыпича“ ку7а.

Сук Парма.

Повесть ¹⁾.

17.

Пажун бөрын Иван вешјіс шөр өшің вестө да, өшің колода ылоө лечысөмөн, пондіс курітчыны, а Гріш лезіс тувјыс асгыс пырновлан шабурсө да көщас лабічө шојччіг моз норовтчіс. Сек коста Иван гөтыр пондіс пызаныв уберітны. А Павел нөшта пажун сајысна котөртчіс вөв кутны, кор Кузма Оңдрејан гөтыр висталіс, мыјналөн вөлыс өзіма јөрө пырөма, і бөрсө езна во. Челаф некод-жөнін ез вөвны керкаын, најө вескыда пызан сајыс ывлаө ворсны котөртчісны. Сөмын Павел гөтыр медічөтнас мучітчіс керкаын. Кагаыс сылөн семдөмөн бөрдіс, мамлөн мелілун ны сам ез тырмы бөрдыс кагаөс бурөдны.

— Невеска, гашкө, кынөмыс вісө, лібө гыркыс јөрөма? Етазөд кага прөста оз бөрд, — жалітөм пырыс шыасіс Тағтана.

— Оз-кө віс-а, мыј вісас, — дөзмөм гөлөсөн, ышловзөм шыөн вочавізіс Анна. — Прөста, вежөмыд, тајө талун вежмасө.

— Бост да нөңөд, — лабічө бөр пуксөмөн моныслы шыасіс Гріш. Сіјө оз вөлі рафејт ічөтјасөс бөрдөдөм. — Кага некор прөста оз бөрдлы: лібө кыткө сылөн вісө, лібө шыг, мун ывлаө петкөдлы! Азған керкаас пөдтан жар. Кызі-нө тани кага унмовас?

Өбөд бөрын Мікол ныраліс горніча крөватө шојччыны, но, кага бөрдөм ез вермы терпітны да зев букуш чужөмөн кыв шутөг мөдөдчіс ывлаө. Өзөсті петігөн-нін бағыс сіјөс сувтөдіс:

— Те, Мікол, ен ылыстчы, Павел воас да дофеув колө кусынтны, — пачө пөжны сужөма.

— Ме тани өшіңулын лоа, — өзөсын-нін сувтовкерліс Мікол. Мыјнө гөжөмын кушөм дофеув кусынтөм.

— А мыјнө, те ногөн, додфасігад кусынтны колө алі мыј? добрасө-өд вөрыс вәјөма да он шыкөд. Өні-жө сіјөс кусынтнысө-а. Сіјө оз віччыс, кор те пондан гулајтөмыс ештыны, — лыјыштіс бат Міколлы ылыс кывјасөн.

Міколлы вөлі немтор сесса вөзө шуны, бат ез рафејт вочакыв некодлыс. Мікол петіс да ас кежас вөлісті-нін асвөлаыс сөлөм бурмытөзыс ропкыштіс бағыс ылоө:

— Пөрыс чөртлы і прәніклун кузаыд кушөмкө уж сурө. Быд стөнын

¹⁾ Заводічөмсө візөд журнал 3—8 номерјасыс.

додеув запас. Мыј чортос сы мында додеувнас вочас? Гортјас косјо нуны алы мыј?

Сесса леччис килчо пості уван да завор вылө леччысөмөн вижд-лис улыча вылө. Берездор улычаын да улыс радса керкајас дінын вөлі пөштө тыртөм. Сөмын вылыс радас, вичко сајын, кыліс томјөз-лөн гажөдчана сълөм да гудөклөн һазгөм. Микол уповод кывзис, коді гудөкасө, но сизі ез і вермы төдны.

Рытја вестас катовтөм шонді ез-нин сещөма пөж, либө, керкајас вужөрын сулалөм вөсна, прөста сылы сиз кажиччис. Микол петис өши-ув јөрыс і, немвөчиг моз, мөдөдчис берез пөлөн Поповјас лавка-лан. Лавка динө вотөз берез дорыс азчис ныла-зонмаөс. Нылыс, ты-далө, вөлі бөкөвөј, Микол сижөс ез вермы төдны. Сы дінын сулаліс на-выпуск леғалөм гача том морт, покодка сертис да һеуна шыра-налөм пізөса кок сертис ылысаң төдіс купеч Никодимлыс пісө. Сижө вөлі муртса воөма велөдчаниныс, кушөмкө карын велөдчис духовнөј школаын. Мыј ез төдмав, нывсө Микол сизі і ез вермы төдны. На-јөс төдмалөб могыс, пөкажывајтан восколөн да кижассө бөрө пуктө-мөн, матыстчис Микол берездор скамја дінын сулалыс пара динө.

„Һеужелі тајө урадниклөн Лизаыс,—думыштіс Микол і сінсө вештывтөг виждөдіс жежыд платтөа ныв вылө.—Урадник Лиза кыз кіа-кока, а тајө вөснөдік станјаса ныв“.—Тајө думыштіг мозыс сижө вос-ковдас сајө матысміс скамја динөз і пондіс кывны налыс рөчөн сор-нитөмсө. Нылыс зев терыба өктис рөч кывјас, но төдчис, мыј комөдн кужө-жө сорнитны, і сорні костјасын зев гораа серөктыліс, а Никодимлөн пыс, бағыс моз-жө, сорнитис тыра вөмөн, быттө пөс рок паналіс. Нывлөн гөлөсыс вөлі төдтөм і сы вөсна, мыј нөшта мыш-көн сулаліс, Микол і матысан ез вермы төдны жежыд платтөа нылөс.

— А чөрт төдас, гашкө, гөтырыс сълөн-да,—думыштіс Никодим пі жылыс Микол,—сижө-өд арлыднас мыс ар кыкөн кымын і томжык.

Медым сорнитысјас сылаң бергөдчылісны, Микол гөлөссө сетис Никодим пілы здоровајтчөм могыс: өд воөм бөрас ськөд ез-на-жө азгыслыны:

— Олан-вылан, Олексан Никодимович,—јурнас гогнитөмөн здоро-вајтчис.—Воинны-нин велөдчанинсыд?—шуис, но ачыс ез матыстчы либө јандысис, либө ез көсјы торкны најөс.

— А, Николәј-тај вөлөма,—вөча јурнас гогнитис Никодим Олөк-сан.—Воі, воі. А те-нө кушөма-нын олан, кушөма гулајтлывлан? Те-өд гудөкасны мастер, талун-тај гудөктөм?

— Пасибө, олам-тај кушөмакө-а. Лун да вој. А гудөкыд-өд менам важміс да өні вөчөдны сеті.

— Сиз, сиз,—дакнитис Олөксан і көзыдыніка моз виждөдіс Микол вылө, быттө сылы һекор вөлі уна сорнитны Миколкөд.—Сиз-инөс, гулајт вај, гулајт.

Секі бурец первојыс бергөдчис нылыс Миколлаң чужөмөн і, сін-кымсө көрыштлөмөн, первој уповод виждөдіс Микол вылө, сесса мыј-кө јуаліс Никодим Олөксанлыс, тыдалө, сы жылыс.

Миколлы нылыс кажитчис төдсаөн, но ез вермы помнитны, кыс тајө азгывліс, көт зев-на неважөн азгыліс. Нылыс вөлі пырыс тыда-лана жежыд платтөа, жужыд бөра гөрр тупля, а јурас сълөн вөлі сөд лентаа жежыд шлапа—төдөмыс, абу крестанскөј ныв. Нылыс шаг-мөд восковтис Миколлаң, жежыд пин серсө петкөдлөмөн, тыр сера-мөн һумјөвтис Миколлы да һебыдіка шыасис:

— Те, Миколај, абу вежлив зон. Александр Никодимовичкөд здоровайтчин, а мекөд-нө мыј? Ми-өд текөд, кажитчө, төдсаөс-жө, көт төдмасөмыс лоі зев неогөн, но век-жө төдсајас.

Микол неуна пажмыштіс, думыштіс і друг помнітіс дінјол пос дінын лысөм да ваыс нылөс кыскөм. Өд збылыс сїјөс сы бөрын ез-на некыс аззыв. А тајө нылыс бурещ сїјө і вөлі, кодөс вежаун-мөд сајын кыскіс ваыс, дінјол пос кывтыдыс.

Нылыс локтіс Микол дінө і кісө чургөдөмөн здоровайтчіс. Миколлыс кажитчіс сылөн кыс зик кага кі код небыдөн.

— Збылыс-нө ен төд менө али мыј? А ме тенө төда. Весіг-нін төда, кодкөд те гулајган і быдсөн. Помнітан ја ваын өтлаын ку-пайтчим?

— Өні помніта-нін,— гөрдөдыштөмөн моз шуіс Микол.— Ті зев јона вежсөмныд да он сразу і төд.

— Колөкө сы серті і вежсі. Сек-өд повзөм бөрад да кынмірад... Ме сы бөрын вежон-мөд вісі. Өні первој лунјас-на керкаыс петі.

— Ен-кө ачыд вистас, пөжалуј, ег і төд. Тенө-өд кажитчө, Та-тана Авеіровнаөн шуböны?

— Да сіз, но те шу прөста Танаөн, сїјө кокніжык. Ме теныд секі весіг аттө ні пасібө ег слөјмы виставны і өні, думајта-да, век-на јан-зім,— шуіс Тана.— Ог төд, кызі сесса тенө аттөавны. А те сы бөрын ен віс: ја ваад-өд зев регыд прөстудітчынытө?

— Ег. Сөмын воі-да час мында пачбөрын шонтысі-костысі.

— Но вот, сіз-кө төдсаөс лоім, а мем зев окота вөлі возынжык-нін текөд төдмасны, і папа мїјан окофитө тенө аздөдлыны да ме пыдөді щөщ аттөавны. Сїјө ме моз-жө тани выль морт і тенө оз төд. Те обязателнө мїјанө понды воыльвыны. Воы талун рытнас. Волан?

— Ме ог лыт тїјанө,— јандысыштөмөн шуіс Микол.

— Мыјыс он лыт? Мыјла он лыт? Обязателнө воы.

— Талун ескө ог-да,— вочавісіс Микол. Сїјө возылыс артыштіс і аслыс шуіс, мыј зик нїнөмла сылы мунны поп ордө. І медым ескө вескыда не өткажітны, содтіс:— Талун ескө ог ешты-да. Буді коркө мөдыс пырала.

— Лок луббөј кадө, пыр гөстөн лоан. Ме тани зик первојыс-на і некод менам төдсајас абуөс. Обязателнө воы.

Секі на дінө матыстчіс Никодім пі. Сылөн вөлі јурсісө шырөма і, ывлөвыв жарсө пыдөді пуктытөг, пастасөма студенческой суконнөј пїнжакөн. Сылы, тыдалө, лоі гажтөм өтнасөн бокын сулавы да көс-јіс нуөдны нылөс Микол діныс:

— Но, Тана, вај ветлам кодарөкө. Окофитан-кө, збылыс вужалам Печера мөдлапөдө чветјас октыны. Ок, сені мїча местајас і емөс!

— Өні огө, коркө мөдыс,— өткажітчіс Тана, кор аззіс, мыј сїјөс нарошнө термөдлө Өлөксан, медым сїјөс Микол дорыс өдјөжык ну-өдны.— Аззан со төдсакөд аззысі да колө-жө неуна сорнітыштыны. Тед-өд ме виставлі-нін ваө услөм јылыс. Вот тајө Николәјыс і мездіс менө. Не-кө сїјө, колөкө, өні көнкө ва пыдөсын лоі мем кујлыны.

Өлөксан здук чөволыштіс, сылы лоі не лөсыд, мыј ез удајчы нуөдны Танаөс, і вөлі өбіднө, мыј Тана еновтіс сїјөс да пондіс тады-ра сорніты прөстөј Деревенскөј зонкөд, і медым сајөдны асыс не-уна јандысөмсө, вежіс сорнісө:

— да, морт вөјігөн-кө вескалан, быд морт отсалас, мїјан сещөм обычај важысаң,— көсјіс Өлөксан ускөдны Миколөс Тана возын, но сылы тајө ез-жө удајчы. Тана ез-на думышты сорні ордөны Микол-

— Вој-вој ветлан, мусукасан да узнытö он ешты. Мынö талун празник лун куза торгунтан, а он гулайт томjöз дiнас? Батыд-нö кöни?

— Батö Покчаб кывтлiс да талун шојччö, менö со сувтöдiсны стојка сајд.

Гырзэдн стојка вылö лeччысöмөн сулалiс Микол Марјалы паныд чужöмөн i нумјалiс кызi важба тöдсалы. Марја сылы вочаөн-жö сулалiс да шујга кiнас швачöдмөн, лепталiс аршы помсö, а вескыд кiнас пондiс лөбөдны вышывајтöм дөрөм стан журјывсö, кытыс öти кiз чеччыштiс пекла вывгыс, кор Микол пыралiс пiщөгас.

— Дөрөм кiзсö-кö ордiн-а? Кытчö оз ков лапатö сујан-да, — небыда сералöмөн шуiс Марја да вiзөдлiс öзöс вылö.

— Ез ор, а прöста рагсiс, — i кыккö öтпырjö кiсö матыстлöмөн Микол кiзалiс Марјалыс дөрөм кiзсö, мыј Марја ез вевјавлы весiг кiсö сылыс вештыны. — Ачым рагi, ачым i кiзалi.

Марјалы нiмкоф лоi Миколлөн пöслуклуныс, мелiлуныс, сiјö ас думнас кагыштыс мыкö Миколкөд ветлөдлөм јылыс да ышловзiс, но немтор ез шу.

— Мынö ышловзiн, сöкыд али мыј стојка сајад сулавнытö?

— Абу сöкыд, а сiзi мыккö дум вылö усi.

— Мынö, гашкö ме јылыс-да?

— А гашкö i те јылыс, а тен лубö, кор те јылыс думајтöны?—

Аслас гөлдс шыөн ворсiс Марја.

— Ферт-жö лубö, кор ныв морт ме јылыс думајтö. На колöкö, — шуткаөн зогөдчiс став тушанас i пiнсерсö зев паскыда петкөдлiс Марјалы. — Вiзөд i думајт мыјдөм теныд колö, ме ставнам со тани ас кежыс, быд боксаң тыдала.

Марја лептiс аршы помсö i зогөдчöмөн сулаланiнас небыфика тувкыштыс Миколлы кынöмас.

— Ен пöлтчы, потан. Шуфник те, шуфник. Тенад öтветыд небосек кывјылад.

Немвiччыстөг кынöмö тувкöмыс Микол бытгөкö шöри чегi, кокнифика ојкнитiс i пылс серөктiс да бөр лeччысiс гырзэанас стојка вылö.

— Кынöмас вывти ен тувкөд. Колөкö сени менам аржына кага, — шуткаө сорнисö бергөдiс Микол.

— Но i мед, — ныскалыштыс Миколс јурсi прат јывтыс Марја. Но кыз-нын тiјан Јеленаыдкөд фелöыс муно?

— Мiјантö мыј, а те вот вiстав, тенад кызi муно фелайд леснöј кондукторыдкөд.

— А тен окота тöдны?— шапа коф шуiс Марја i сiнпöвсö чiткыртлiс.

— Кыз-нö абу окота выл мусуккөд ветлөм јылыс тöдны важ мусуклы. Ферт-жö окота. Öд ме зон во пöштi те бөрсa кыскаси, — ассö улö пунктöмөн шуiс Микол. — А те менö со еновтин. Азiн выл-том мортс, i менö бокö вештин.

Марјалы вiзөдны Микол вöчiс шог чужöм да зев пыдысаң ышловзiс. Марја тöдiс, мыј сiјö озыр ныв, i сорнитiс неуна јандыстөг да вылö пунктöмөн.

— Те-нö, Кола, збылыс öмөј менö рафeјтлин? I öни-на гашкö, ме вылö öбiжајтчан?

— Кыз-жö, — палшывiтiс Микол, — ферт öбiжајтча. Ме тенö

сёләмсаң радејтлі, а те мѳд дінѳ шыбытчин, — і сесса сѳлѳм бердас кісѳ пуктыліс бара поѳѳельнѳја ышловіс да соѳтіс: — да мыј сесса текѳд керан? Мырдѳн јѳз сѳлѳмѳ пырны он вермы. Сіјѳ-ѳд служащѳј, чіновнік, а ме гѳл крестанін пі.

Марја зіліс корсны і шуны Міколлы мелі кыв, кычі ѳбідітчѳм матыс мортлы: сіјѳ збылыс чајтіс, мыј Міколлѳн сѳлѳмыс сы понда космѳ.

— Те, Кола, ме вылѳ ѳбіда ен кут. Мі текѳд сіѳ-таѳ ветлывлім, ме уна наѳеја те вылѳ некор ег кутлы. Те і ачыд зев кѳзыда ме дінын вѳдітчывлін. Да теһыд-лі шогыны? — тапнітіс Міколлы мышканы, — теһад невеста пуыд да-һін — ѳемід Јелена коѳ сѳстѳм нылыс тани матігѳгѳрын абу.

Мікол чѳв олыштіс, Марјалы віѳѳдны шогаліс і думажтіс Марјакѳд колывлѳм рытјас јылыс і ас кежас сераліс сы вылын. Кычі і мукѳд нывјасѳс Мікол неѳтчыдыс коллѳдлывліс Марјаѳс, сукѳд зѳн рытјасѳн пукавлывліс, но бурѳн каѳтыштантор, і жалітантор нінѳм сыыс ез кол. Марјалѳн кыв вылын і ѳела вылын некушѳм спроворлун ез вѳв. Зѳн рытыввыд вѳлі пукаласны, і Мікол-кѳ ачыс оз јуав лі оз вістав, Марја сорні нуѳдны ез кужлы. Марја сін сајын Мікол сіјѳс пыр серавлывліс, мыј сылѳн некушѳм ныв пас абу, мыј сіјѳс мамыс сорсѳмѳн нылѳн чужтѳма. А кор воіс Мылдінскѳј леснічествоѳ том кондуктор да пондіс Марја бѳрса ветлыны, Мікол сѳлѳмсаһыс еновтчіс Марјаыс.

Сѳмын ѳтітор жалѳн колі Марјакѳд ветлѳм кадыс, мыј Марја лавкаын вузасігѳн вѳлі дѳн бѳсттѳг гусѳн сетлывлѳ Міколлы курітчан добра і нѳшта мыјсурѳ чѳсмѳдчанторјасыс. ѳні сіјѳ лавкаѳ пыріс і Марјалыс жалітѳм да мелі кыв перјіс сы вѳсна, чајтіс, ташкѳ, важ лубѳ куѳаыс Марја гѳснѳчалас сіјѳс табакѳн.

— Збылѳ-ѳ абу, Марја, — јуаліс сылыс Мікол — ме кывлі, быттѳ кондукторыд теһѳ коралѳ? да збылыс, вај те мен ѳті сајыс табак восмушка: курітчанѳј бырі, час-мѳд-һін пыр кѳсја волыны да муртса і слѳјмі. — Мікол шуіс корасѳм јывсыс кывјассѳ зік прѳста і, вочакыв віччыстѳг, сіјѳ кыкіс ѳепсыс портманѳтсѳ да кымынѳдіс стојка вылѳ. Стојка вылѳ быгылтчіс зік ѳті дасура.

— Со менам став казнаѳј і капіталѳј, вај мен та вылѳ табак да бумага. А те збылыс вістав, збыл абу сіјѳ, мыј ме теһыд јуалі?

Марја чунпомнас бѳстіс Міколлыс ѳенгасѳ, купеческѳј манѳрѳн раз-мѳдыс тачнітіс стојка вылас і ачыс пѳл јылѳзыс гѳрдѳдіс.

— Збыл. А те-һѳ он веріт алі мыј. Регыд міјан сваѳба.

— Веріта, мыј ог веріт. Кор кутан верѳссајад петны кѳѳ дружкаавнытѳ важ лубѳ куѳаыд корлы, ліѳ пірујтігад кѳѳ ѳті сур стопка шѳкты мен мыччыны. Он вунѳд? — Мікол шуаліс тајѳ кывјассѳ-һін прѳста сы вѳсна, мыј зік һемтор јылыс вѳлі Марјакѳд воѳѳ сорнітны.

— Ог-жѳ вунѳд. Мукѳдторјыд колѳкѳ вунѳ, а те јылыс ог вунѳд. — Марјалѳн чужѳмыс біѳн ыпнітіс Мікол бѳрја кывјасыс і сіјѳ ѳні вѳлі рад быдторјѳн угодітны Міколлы. Сіјѳ бергѳдчіс тѳвар тыра жажјаслаһ, сіннас гѳгѳрбок мурталіс, быттѳ мыјкѳ зев колантор сес корѳѳ, і друг Міколлаһ бергѳдчѳмѳн јуаліс: — А колѳ-кѳ теѳ, Кола, важ куѳаыд мыјкѳ на-памјат пѳдаріта. Мыј теѳ меѳса кажитчас, сіјѳс і бѳрја.

Мікол ескытѳма, но наѳејаѳн дыр коѳ віѳѳдіс Марја чужѳмѳ,

но сені сінмө шыбытчан торҗыс немтор-жә ез вәв, ныв свежәлунән пыктыштәм берінбә чужомыс кынзи. Сесса Микол сінсә вештіс төвар жажјас вьлө і сінвиқәдласнас сувтіс бобрик палто вьлө. Но Марја панјис сылыг мөвпсө:

— Бобриковә палтоыс тајә өтә і ем. Сета-кө каңаласны дај ачид он лыст новлынытө. Палтоыд новлыссас, важмас, і ме жылыг паметыс важмас. Бөрјә сещөмтор, мең дыржык кежлө тырмас.

— Микол чөволыштис, сіннас кыщдалис төвар жажјасті, немтор сещөмыс ез сур да шуис Марјалы:

— Те ачид, ас сертыд мыкө сещөмсө бөрјә. Ме-нө мыј кужа бөрјыны.

Марја здук кежлө сувтыштлис, думыштіс, сесса ічөтік сөд јашщикыс перјис зарнәа чункыщ көртөд, торјөдис мукөд чункышјас діныс өтис і сујис Миколлы чунас.

— Вот месаң на-памет. Тајә бобрик пінжаксыд донажык і кузжык кад тырмас. Ладнө?

— Пазібө, Марја, зев ыжид пасибө. Быд разын, кор аңа тајә чувкышсө аслам чуныс, понда тенө каңтывны.

Марја лыщкыдмис і небзис Микол кывјасыс.

— А куритчыныд на тен папірос, суј регыджык җепад, — торјөдис Миколлы вит пачка папірос.

— Муртса Микол вевјалис җепас сујны папірос бөрја пачка, пырис лавкаө Марјалөн мамыс, пoryслаң катовтөмыс чуқырјасөн озырмөм кыз чужөма нывбаба да зев суса виқөдліс Марја вьлө, сесса Микол вьлө.

— Некод-жә нөбасысыс абу-а, мыјла-нө лавкасө он пөдлавлы? Лок пажнајтам өтә сажыс, батыд сафмис-нин.

— Миколәсө со леңа да пырыс-пыр локта, — вочавізіс Марја і пондис виччысны, кор мамыс бөр петас лавкаыс. Но мамыс петөмөн ез термас і Марја шыасис Миколлы, быттө сижө муртса-муртса-на лавкаө пырис:

— Тен шуан Миколај, кык пунт көлач да кујим восмушка табак, сесса нинөм?

Микол җеуна пажмыштіс сы вөсна, мыј сылөн феңгаыс вөлі сөмын трі копейкіа: сы феңга вьлө сөмын сурө вөлі өтә восмина табак. Бөрынас гөгөрвоис, мыј Марја, ферт, јуалис сылыг мамыслыг сінсө вежөм могыс.

Марја збылыс веситис кык пунт көлач, пысалис бон јылө і стојка улыс кыкис кујим восмушка табак, сесса сувтыштлис, чөвтліс сінбөжсө мамыс вьлө і зев збоја шыбытис стојка вьлө сизимдасура езыс феңга:

— Бост, Миколај, сдчатө да немтор-кө сесса он нөбас, колө лавкасө пөдлавлы. Со пажнајтны менө корөны.

Микол сінбөжнас мигытис Марјалы і мөдөдчис лавка өңөслан. Өңөсті петигөн-нин Марјалөн, мамыс јуалис сылыг:

— Щугөр сажад-нө, Миколај, код тіјан мөдө, гашкө, те-да?

— Ог, мијан быд во Иван ветывлө. Сижө-жө і таво мөдөдчө, — і петис лавка өңөс сажө.

Марјалөн мамыс, тыдалө, мыкө каңалис-ли мыј-ли. Сижө важысан-нин вөлі төдө, мыј Микол да Марја важ төдсајас, да нылыс вьлө кыјан сінвиқәдласөн сувтліс Микол петөм бөрын да јуалис:

— Мыјнө лавкаын којтанныс, мукөд местаыс тіјан абу али мыј?

— Ог-жб којтб! Сјб табак нббны муртса кeжлб пыраліс і ставыс,—і ачыс кумач моз гбрдбдіс да мбдарб чужбмбб бербдбдіс.

— Тбда ме тјанлыс муртса кeжлбмныдтб. Аззылі-бд, кор сјб лавкаад пыріс,—сeсса чбволыштіс і содтіс:—Те, нылб, бні бкурат-нбјжыка вббтчы вaж мусукјасыкбд. Бд жбнбкыд тенад роч берба коф. Кывeас да абу лбсыд.

Шондб увтасмбс рытјавeстасб і нужалбм вужбрјас водісны кыр-јыв керкајассан сјкт горулб. Мбкол мыкбдыра уыштіс пажын бб-рын да петіс мртуј вылб ныв-зон дінб, но ныв-зон артељлбн гблбсыс кыліс кбнкб зік кывтыд помланас. Ныв-зонлыс ббр локтбмбб вбччы-сг моз Мбкол пыраліс Пронка Гршкка дінб, но сјб, тыдалб, мунбма ныв-зон артељкбд-жб; гортас сјбс eз су. Рыт помыс вблі дбза-на куз, і Мбкол eз тбд, кытчб кадсб воштыны. Сјб лун-мбд сајын eтeтeс вбчбдны ассыс орбм мека гудбксб і бні гудбктбгыс кажтчeс воштыбм мортбн коф.

Туж вылын чeлаф ворсбсны городкбн, јукјбдлан шыбн вбтлeс-ны городкјас гјтас пычкыс. А чeлафыс нeуна возынжык, Шахта-ров Оњ амбар пос вылын, пукалісны катыд помса мужікјас. Празнбк пбраб мужікјас пыржык тані пукавлісны амбар лебув вужбрас і тблкујтлісны асланыс крeстанскбј фeлбјас јылыс сор рытбз. Праз-нбк лун куза унжыкыс вблі вбччбмабб јeжыд шабдб гачбн да гырыс eра донтбмбнeк сeтeч дбрбмјасбн.

Мбкол здук кeжлб сувтліс чeлаф дінб, вбчбдбс кушбм сблбмса-ныс најб рыгбны городкјассб. Черта пычкб городкјасыс вбчсны выл фбгура—паровоз, і мбдар чeртасаныс пондe мeтbчны, вомсб пaскбдбмбм да кывсб мычбмбн, пeсар Фролов Мбколлбн фeтbнкаыс. Сылбн зу коф чорыд јурeыс вблі гбгбр сувтса і багыслбн коф-жб ыргбн рбмбн багралб.

— Те, Севолод, кывтб нбшта кузжыка мыччы, палыч помнад кыв-јад інман,—шуіс кодкб чeлаф артељ пыс.

Фeтbнкалбн став мeтbтчбмыс і быдсбн вeс воші. Сјб дугдыліс мeтbтчны, нырсб кыскыштіс і бербдбчылбмбн грбчтыштіс палычнас дбзмбдчыс вылб, і вылыс заводітeс мeтbтчны сз-жб кывсб мыч-чбмбн.

— Вaј, Севолод, ме те пыдб рыја, тбдбмыс нбтб городкб оз кол чeрта пычкас,—шыасіс Фролов фeтbнкалы Мбкол і кeсб чурбд-бмбн матыстчeс сы дінб.

Севолод зeв вeрeтчбм пырыс eтeтeс гоз палыч і гачсб лептыш-тбмбн вeштeс нeуна бокб.

— Смотрe сбмын eн лaк, лыј да мeд сбмын брызмунас парово-зыс, ставыс петас чeрта сајас.

— Мбкол мeтbтчбмбн лыјeс бтe палычнас, зік городкб чукбр дін-тыс чушнeтeс, но нбтб городкб eз вбрзыв.

— Вот і eн інмы,—бтщбщбн горбдбсны чeлаф да чeччалбмбн пондeсны нбмкофасны Мбкол промак вылб.

— Енлы, мбд палычнас, гашкб, інмас. Первојыстб, фeрт, про-мак вeрмас лоны,—правдајтчeс чeлаф возын Мбкол і, бкуратнбја мeтbтчбмбн, рыјeс мбд палычнас. Городкб чукбрб бытб кодкб чо-рыда сблыштeс: збылыс нбтб городкб чeрта пычкб eз кол.

— Вот-таж!—сешдм-жә нмкод пырыс гажаа горөддөмөн паны-далисны челаф Миколлыс неудача бөрын удачасө.

Мөдар чертасан городкиасыс:аслы ез во сөлдөм вылас, мыј бура рыјгөмөн Микол зон фигуради колис најөс бөрб.

— Те, Микол, мијанладорсан шдщ кыкыс рыгы, мед өтпырјө-жө ставыс резсас,—вајис Миколлы кык палич Пишшик Гршалөн Се-тинкаыс і пондис водса городкиасыс вөчны кушдөмкө выл фигура.

— Но водса фигураыд-нө кыз өтпырјөсө петас?

Сек бурещ Микол динө бөреаныс локтис Пронка Грш і кокны-дика тувкөмөн вөрөддис гырзаөдыс:

— Те-нө, бурлак, челаф:жаскөд-нин городкиасан? А ме тенө корси...

— Ме өни тижанө пыралі да, кытчөкө вөлі мунөмыд,—бергөд-чывтөг кылөн шыбытис Гршлаң і кыкыс пөдрад рыјгис городки чукөрб, но некоднанысас ез инмы.—Водса городки чукөрад оз инмы, —правдайтчис челаф возын і вөлісті локтис Грш динө:

— Но, мыјнө, кывтыд помлаң ветлам алы мыј? Став ныв-зон артельыс кывтыд помлаң мунөмаөс,—јуалис Гршлыс і ачыс друг вылө-вылө чеччыштлис. Мөдар дорсаңыс рыгыс детинкалөн палы-чыс волькис городки чукөр вывчыс і шуфитис зик Микол кок увті. Вичыстөмторгыс здрөгнитөмла Микол быдсөн чужөм вывчыс веж-сыліс да бергөдчыліс челаф чукөрлаң:

— Ти горөдкиас он инмө, а кокө лылыны мастерөс,—чуңнас грөзитис ас рыјгөмсыс повзөм детинкалы.—Кок-кө чеганныд, смотри!

— Но, чегө-кө, выл быдмас,—кодкө шуфитис челаф:јас пыс, і став челафыс өтпырјө серөктисны. Микол нөшта бергөдчыліс челаф чукөрлаң, сиз-жө лышкыда серөктис челаф гажа серам вылө і тап-нитис Гршлы мышкас:

— Но вај ветлам-лы мыј-ли кодарөкб?

— Ветлам, колөкө.

Вичко өграда динти мунигөн најө сувтыштлисны чедыр кежлө. Решеткаа өграда саын жуисны тыр мужикјас да бабајас. Празниш-нөј сарапанјас да чышпанјас нывбабајаслөн уна серөн сінмө чеччис-ны боксаң виөдигөн.

— Мыј-нин тани, кушдөм скод?—Јуалис Грш, но Микол немтор воча ез виз, а вичко өградаө кутчысөмөн пондис виөдны өграда решетка пырыс јөз чукөрб. Здук сулалыштөм бөрын аззисны, мыј вичко килчө вылын, аналој дорын сулаліс пөдравника морт да мыјкө виставліс јөз артельыс свјашченнөј писанјеыс.

— Тажө-нө мијан выл попыс алы мыј?—јуалис Гршлыс Микол.—Абу тај нө бытөкө сы код?

— А-а, тајө-таж Клочков миссионер вөлдөм. Старөверјаслы пропо-вед висталө. Аззан јөзыс кызвыныс мөдлапөвса старөверјас.

Збылыс, вичко килчө вылын сулаліс кызиник чужөма, кизериник тошка поп да виставліс проповед старөверјаслы. Тулысјасын, прөст пөраын, кор јөзыс вөлі гортынөсжык, миссионер Клочков пыр овліс Мылдинын, сөмын кадыс-кадө ветлывліс Печера кывтыд сиктјасө проповедөдн-жө. Сижө во дасвіт-нин миссионералис Печера вылын. Печераса старөверјас сылы виөдны кывзисны ас јывчыс уна думајтыс миссионерлыс проповед:јасө, но, кывзисны-кө, сөмын полөм вөсна. Јөз сорни серті миссионер Клочков ез вөв прөстөј поп, а сижө кутис јитөд гырыс началствокөд; вермис старөверјасөс ас указ сертисыс сүддө сетны, турмаын пукөдны, доносјас вөчны гырысжык началст-

волы. Јѳз костын сіз-жѳ сорнітісны, мыј Клочков—Государственнѳј думаса шлен, і быд во ветлывлѳ советужчыны старѳверјас јылыс царкѳд аскѳдыс. Вот медгасѳ мыј вѳсна старѳверјас неуна польштисны Клочковыс. Но дасвіт во чѳжја проповедјассыд некущѳм пѳлза ез вѳв ні старѳверјаслы ні правітелствоы: тајѳ дасвіт вонас нітї старѳверѳс міссіонер ез вермы бергѳдны важ вераыс.

Вічко кілчѳ вылын, проповед лыдфыс дінын, медматын сулалісны да кілчѳ пос вылын пукалісны пѳрысжык старѳверјас і на пѳвсын жеждѳ тошѳ вывлањ чургѳдѳмѳн пукаліс Мылдінса старѳверјаслѳн нырщїкыс — Онтон Закар. Сїјѳ вѳлі неуна кызѳм рушкау, кущѳм-кѳ важмѳм ѳбраз вывса свјатѳј чужѳма старїк, сїктас медса уна тѳдыс старѳверыс. Сїјѳс старѳверјас пыр вѳѳітлывлїсны спорщїк пыдѳї, кор на дїнѳ воывлїсны православнѳј попјас проповедјас віставны.

Кытчѳз сулалісны Мікол да Грїш вічко ѳграда дінын, міссіонер нуѳдіс пыр косїнік сорні. Најѳ лѳсѳдчылісны-нїн мунны да нѳшта здук кежлѳ сувтісны: міссіонер Клочков костын да старѳверјас нырщїк костын пансіс зев аслыссама спор.

„Смертїју смерѳ поправ і суищїм во грѳбех жївѳт даровав“ — помалїс ассыс проповедсѳ міссіонер вічко молїтваѳн, медым јонжыка фејстужтны кывзысјас вылѳ тајѳ кывјаснас, но Онтон Закар бурещ бѳрја кывјасас і сашїс. Сїјѳ міссіонерлыс „поправ“ кывсѳ мѳдарѳ бергѳдіс і пондіс щѳѳтысны:

— Вот те шуїн поп-пѳ прав. Мыјѳн попыс прав? Мыј чѳртыс сїјѳ прав?

Міссіонер заводїтіс віставны Закарлы кісѳ морѳс бердас пуктѳмѳн да сїнјассѳ вывлањ лептѳмѳн, но Закар ѳш моз пыксіс аслас кывјасас і некодарѳ оз поѳ вѳлі сїјѳс вѳрѳдны. Сїјѳ пыр сїјѳс-жѳ твердітіс:

— Те ен кыщлѳдлы, а мїянлы вескыда вістав, мыјѳн сїјѳ попыс прав? Табак курїтѳ, табак нушкѳ, віна јуѳ, јуїгас крестсѳ вошталѳ, а тїян попыд век прав?— крукасіс міссіонер кывјасѳ старѳверјаслѳн поп — Онтон Закар.

Сїјѳ быд разын тащѳм кывбертасјасѳн вѳлі пѳгїбѳ воштѳ міссіонерѳс і зѳн часјасѳн сесса споружтасны кущѳмкѳ пустѳј кыв вылын, кодыс некущѳм пѳлза ез вѳв ні старѳверјаслы, ні міссіонерлы аслыс.

Унаыс-на Клочков заводїтіс дугѳдны Закарѳс, но сїјѳ пыр ѳтса-ма кывјасѳн вевтїс міссіонерѳс:

— да вістав, мыјѳн прав попыд?

Час четвѳрт кымын сулалісны Мікол да Грїш, ѳграда пыр кывзісны Закарлыс спорсѳ і сѳлѳмеањыс сералїсны міссіонер вылѳ, кычї сїјѳ пѳлтчѳмѳн зіліс пощны Закарѳс ас кыв-ворнас, но немтор вѳчны оз вермы. Мыјѳн помасїс тајѳ спорыс, Мікол да Грїш воѳд ез кывзыны, а мѳдѳдчісны ныв-зон дїнѳ сїкт кывтыдпомлањ.

Сѳмын шонді леччїгѳн-нїн бѳр мѳдѳдчіс Мікол гортланыс. Нывјас артелын Јеленаыс сылѳн ез вѳв, тѳдѳмыс, сїјѳ Міколѳс гортас вічысіс, сїјѳн і термасїс. Гортлањ мѳдѳдчіс сїјѳ термасѳмѳн, туј вылас зіліс мездысны Грїшыс: лїбѳ колччыны сыыс, лїбѳ сїјѳс колны, корсіс разнїј помкајас, мед Грїш ез каѳав сылыс мунап помкасѳ.

— ѳні-ѳд он-на-жѳ гортад пыр?— такѳдіс сїјѳс Грїш.— Со нывјас-зонјас кадрел кѳсјѳны јѳктыны. Васка Іваныд абу-да, те кычї не-кодлы гудѳкаснысѳ.

— Колд гортд мунны. Талун рытнас гортса кбсјоны влі тыв-
жавны ветлыны. Иван тчїла вылө мөдөдчө, туј вылас пуктыны кбт
оз-ө пуд-мөд чері сур,— вочавізіс сылы Мікол. Но збылыссө, ферт,
некушөм тывжавны мунөм ез вөв: Мікол прөста ылөдліс Грїшөс, ме-
дым сыыс мездысны да мунны којташө. Елена өнтај луннас-на вїс-
талїс, мыј бағыс мунө пурјасны, а мамыс Јеленалөн сїјөс коллөдө
вылыс стојанкаөз. Грїшөс којташө нуөдны Міколлы ез вөв окота.

— Нс, мунаң-кө, чөрт текөд, мун! думајтан пөгібө воам?— дөз-
мөм пырыс кїнас шеныштїс Грїш і колччїс Міколыс ныв-зон артелө.
Мікол зев крут восковјасөн мөдөдчїс гортлаңыс, но ез улыс радтї,
а кырјыв улїчатї.

Горт улїчаө кежігөн шондїлөн гөрдөдөм чөлан жыңыс чїкөз саж-
сіс парма јур вылө, сөмын колї алөј рөма кыа шөндї леччанїө.
Сандрїк Петыр вестө воїгөн сылы лої нөшта здук кежлө сувтовкерны.
Петыр вөлі пукалө кїлчө помас, паскыд ројјаса ныр пырыс лезалө
каллан щын. Сїјө, кычї і пыр, вїчөдїс быд морт вылө најан пырыс
ї сїз-жө најана сорнїтї, быттө јөзсө век көсїс мыјөнкө кыыштны
Јапонскөј војна вылө ветлїгөн Петрїк санїтарын служїтлөма, раңен-
нөјјаскөд вөдїтчывлөма. Јөз вїсталөм сертї доза уна вајлөма шојјас
вылыс пөрччөдөм паскөмјас, часїјас да фенга. А кор празнїкјас дырї
Петра морөсас өшөдывліс вїза лента вылө өшјөдөм јогорјевскөј
крест, јөзыс сїз-жө шулывлїсны, мыј Петралөн і крестыс усөм сал-
дат вылыс пөрччөдөмтор. Петра јөзлы вїчөдны олїс шөркоффема і
некор ез ошјыслыв нї ез петкөдыв, мыјзапасїтөма сылөн гөтырыс
прїданнөј сундукас. Көф Міколлөн бағыс і ачыс Петыр пыр пукав-
лісны мөда-мөд орданыс, но Мікол мыјла-кө Петырөс некор ез ра-
фејтлы: лїбө јөз сорныс куза, лїбө ас морттујыс вөсна. А кор
Петрїк сувтөдїс сїјөс сорнїтны, сувтлытөг мунны кычкө ез вөв быттө
лөсыд, но ачыс сөлдөмсаңыс вїдїс Петырөс, мыј сїјөс торкїс колан-
їнө термасөмыс.

— Мыјкө-тај воз бурлачїтанїнсыд пыран?— немјуалөм дорыс жу-
ліс Сандрїк Петыр.— Бағыд тїјан черї кыңысө оз-на мөдөдчы?

— Иван мунөм бөрөз оз мөд,— неуна матыстчїс кїлчө помлан і
косїніка вочавізіс Мікол.

— А кор-нө Иванјасыд петөны тчїла вылас?

— Коркө тајө лун-војас,— сїз-жө неокота пырыс, но зев щөщыда
өетїс Петырлы вочакыв Мікол.

Петыр зон час четвөрт сулөдїс Міколөс да жуасїс сылыс быдтор-
сө, кодөс і ачыс ескө вөлі зев бура төдө.

„Мыј чөртөс сенї жуасө“,— Мікол ас кежас думајтїс Петыр јылыс,—
јона-кө колө төдны, ветлы да ассыс бағылыс жуас, сөмын-өд керка
кост сажын олан“.

Бөрјавылыс Петыр гөгөрвоїс, мыј Мікол термасө і ачыс сїјөс
мунны тудїс:

— Те-нө ужнајтны термасан?

— Да, ужнајтыштны колө,— шуыштїс Мікол, өнї вөлістї мунны
сурїс помкаыс.

Сандрө Петыр керка вестсаң Мікол нөшта содтїс восковсө, ме-
дым фемїд ордө пыртөз некодкөд-нїн не паныдасны, а медса-нїн
гортсајаскөд.

Фемїд чїрјатї пырїгөн фемїд ордө сы воэвылын пырїсны кујїм
ныв. Воэза кыксө төдмавны ез вөвјав, а бөрја пырыссө сарапан сер-
сертїыс төдїс Тїма Јїзаөс. Кїлчө пос вылө тувчїгөн Мікол думыш-

тіс: „Ме вѡлі кѡсја кѡјташѡ медвоѡза мортѡн локны, а со менѡ панјесјас-нын лоины. Уна јѡза кѡјташѡ—абу кѡ,таш. Тыдалѡ, Јеле-налѡн аслас гѡгѡр-нын вѡставлѡма кѡјташ јывсы?“

Сесса кыкыс восковтѡмѡн свѡрк кајѡс вылыс кѡлчѡ вылѡ і, медым лапкыд ѡѡс куричѡ не лукасны, мышкыртчылѡмѡн пырѡс восса кѡлчѡ ѡѡстѡ да керка ѡѡстѡ і сразу пѡлат брус сажѡз јурсѡ лепты-тѡг. Тыр сѡнмѡн вѡѡдлѡс керка пышкѡсѡ, і шенѡмысла сѡнсѡ чаш-кѡдѡс. Вот і кѡјташ! ѡемѡд гѡзја кыкнаныс вѡліны гортынѡс. Ачыс ѡемѡд пѡѡспом вылас гырыс кѡ лапаяссѡ пукталѡмѡн да тошсѡ чер-гѡдѡмѡн пукалѡс бытѡ снѡмајтчыны лѡсѡдѡма, а Степанѡда пука-лѡс сѡјѡ-жѡ лабѡчас, но неуна инпѡвлањасжык. Пѡлат брус помјас вестын, ѡтыс лабѡчын, а мѡд—пѡлат брус креплѡ столб дѡнын улѡс вылын пукалѡсны олѡма коѡ арлыда кык нывбаба, кыкнаныс занавес сѡра сѡтѡчыс вурѡм сарапанаѡс. ѡтыс вѡлі абарса Јудѡн Кѡсталѡн гѡтыр, Кѡста Мѡшкалѡн мамыс, а мѡбыс Мылдѡн мунѡм сылѡн чѡј, Кѡста Мѡшкалѡн вењаныс.

— Вот колокѡ і кѡјташѡ вескалі,—шенѡс Мѡкол і ез тѡд, мы јылыс воѡд вѡчны: лѡбѡ пукыны, лѡбѡ, кушѡмкѡ мог вѡставны-да, регыд-жык бѡр мунны. Сѡ воѡвылын пырыс нывјас зев чѡв пукѡсны кѡща-сув лабѡчѡ да јумјалѡмѡн вѡѡдлывлѡсны то Мѡкол вылѡ, то ѡемѡд ордын пукалыс нывбабајас вылѡ. Том нывјаслѡн сус сѡнвѡѡдласјасыс каѡалѡсны, мы ј тѡн ѡелаыс мыјкѡ неладнѡ. Став нелѡсыдѡм дѡнас нѡшта сѡдѡс і сѡјѡ, мы ј Мѡкол пырѡм бѡрын керка пышкын ставыс дугдѡсны сорнѡтны, бытѡ сѡјѡ најѡс мыјыскѡ торкѡс. Тајѡ нелѡсыд-ингыс Мѡколѡс мездѡс ѡемѡд; сѡјѡ медвоѡз орѡдѡс орлѡм сорнѡныс пук-ѡм чѡвлѡнсѡ:—Пукыс кытѡкѡ, Мѡколај, кокыд муѡас.

Мѡкол вѡлѡстѡ каѡалѡс, мы ј сѡјѡ зев воѡын сулалѡ і вужѡс бѡр пѡ-лат брус мѡдарѡ, прѡстук вестѡ да кѡнас пѡлат брускас ѡшѡдчыштѡс.

— Нѡнѡм, кокјасным мѡјѡн ѡнѡ кѡжлѡ томѡс-на, поѡас неуна і сулыштны,—вѡчавѡзѡс сѡјѡ ѡемѡд кывјас вылѡ. Мѡкол ѡнѡ неуна понѡс гѡгѡрвоны, мы ј мѡгѡн пукалѡны тајѡ кык ѡтѡдор нывбабаыс.

„Неужѡлі збылыс корасѡны?—думыштѡс сѡјѡ, і нѡшта раз-мѡбыс вѡѡдлѡс ѡемѡд гѡзја вылѡ да нывбабајас вылѡ. Бѡкѡвѡј нывбабајас пу-калѡсны пѡлат брус улын, збылыс кыѡі пукавлѡны корасны локтысјас. Мѡкол ас јурѡс гудјыштѡс став сѡјѡ прѡметајассѡ, кушѡмјасѡс вѡлі тѡдѡ корасысјасѡс тѡдмалѡм јылыс. Корасны локтысјас невеста пу ор-дѡ пырѡгѡн јѡз тѡдлытѡг сѡрсыныс пыртѡны гѡлѡк лѡбѡ корѡс і улыса-ныс сѡјѡс ѡѡбѡны, а сѡз-жѡ улысаныс сужѡны мыјкѡ кѡѡажскѡј паскѡм-јас пѡыс. Мѡкол сѡнбѡжсѡ чѡвтлѡс Јудѡн Кѡста гѡтыр пукаланѡнѡ і аѡзѡс улѡс увсыс вылѡн пывсѡм корѡс, а мѡд нывбабаыс пукалѡс ѡемѡд сукман шабур вылын і нагрунѡк улас сылѡн сѡз-жѡ чурвѡзѡс корѡс-ворѡп.

Мѡколлыс мѡвпјассѡ ѡкѡверт сувтѡдѡс вескыд туј вылѡ Степанѡ-далѡн воѡд сорнѡ нуѡдѡмыс:

— Но, уна-ѡ-нѡ ескѡ прѡданнѡсѡ дѡмајтанныд корны. Мѡјѡн гѡл-овмѡсѡд унаыд оз сур,—орлѡм сорнѡ панѡс Степанѡда, тыдалѡ та јылыс і сорнѡтѡсны најѡ Мѡкол пырѡгѡн.

— Мѡ-ѡд ог прѡданнѡј куѡа корасѡ. Мѡјѡн ыжыд овмѡсѡд колѡ прѡмѡј ужалыс—дѡѡѡра кѡѡажка—неуна нуркјѡдлан, назгыштан гѡ-лѡсѡн понѡс лывкјѡдлыны Јудѡн Кѡста гѡтыр.—Мы ј верманныд, сѡјѡс і сѡтыштанныд. Моњ прѡданнѡј помсыд-ѡд он овмѡдчы. Мѡ ѡнѡ сла те господѡ јѡн сыкѡд ас овмѡс вылѡ ог-на жалужтѡчѡ.

— Таѡі кышовтѡс вескыд вѡчакывјыс Кѡста гѡтыр, но налѡн прѡ-

даннөй жылыс, тыдало-нын воҗык вөлі сорнөтчөма чоҗыскөд. Сы вбс-на прөданнөйсө пондөс лыддөддлыны мөдыс, а ез Көста гөтыр.

— Прөданнөйөн ог өбөдөтө, но зөк прөданнөйтөгьд и жөзсаң аслы-ныд оз ло лөсыд,—зев важнөҗа пукаломөн да кижассө морөс бердас кресталөмөн пондөс сорнө мавтны жөнөклөн вежаңыс.—Уна ог кордө: кыксо аршын дөра, дас кузчышжан козін выдө, дасөс поплы, еңка-ажкалы козін дөрөмөн, кык дофув выл виэ ректас и мөс лөбө јалавич. Вот и ставыс мијан.

Өнөз пыр чөв пукалыс сөмөд друг вомдорнас пондөс тапкөдчы-ны да став чужөмнас чуқыртчылис, бытөдкө сөјсө чөрөм выј паныш-төм бөрын чөскыдтөма горөдөс. Сөсөа ныр пырыс чушкөтөс да бур-көтөс.

— Тајө уна, вывтө уна. Тајтө ог ладмө.

— Да мен кажөтчө унжык-жө,—сөмөд бөрсө дакөтөс сөпанөда.
— Тащөм прөданнөйтө сөмын озьр сөмјасө невесталыс корлывдөны.

— Но зөк прөданнөйтөг оз-жө поэ,—бара назгыштөс Јудөин Көста гөтыр.—Неуна дојдчыштөтө да рөскөдтөг ныв сөтөм оз овывлы.—Сөсөа лангыштөс да сөдтөс.—Первој корөм чөна да орөдчан чөна овлө разнөј. Мө вот вөсталим, а тө аснө сөсөа төданнөд кычө прө-митаннөд.

— Мөстө, сөјө бытө сөт, а душтөм ректастө, вескыда и вөстала, менам оз лөшав,—бара рөвнөј гөлөсөн шыасөс ачыс сөмөд.—Тө-олана крестөанөјас, доф-мөд ректастө, медалыштаннөд-да, өтө тулы-сөн ректыштаннөд, а мен гөл мөртлы, кык дофув ректастө дас во-јасөн не вөчны. Со вөрлөзөмөн да кылөдчөмөн ме и гөртас пөштө ог овывлы, непөштө ректасјас вөчны кад корөны. А дөрајассыд да кузчышжанјассыд сөјө асланыс бабајаслөн фелө.

— Корөм корөм выдө, а сөтөм сөтөм выдө. Тајө мијан полубов-нөј фелө, а абу спор—нөнөм сөс лөгасны,—сөмөдлы вөчөвөсөс Кө-ста гөтыр. Нөшта ескө мыкө көсөс сөјө сөдтыны, но чоҗыс сылөн орөдөс сөјөс аслас варовлуннас:

— Прамөҗа сорнөттөг нөнөмөн он ладмывлы..., а повзөны нөнө-мыс. Нывјур дөн—вөк нывјур дөн, нывтө сөтөмыд-өд өтчыдја фелө. Ставсө, мыј нуас сөјө жөнөк орөдө, ставыс-жө аслыс лөб. Унжык-кө кажөтчөс прөданнөјыд, тө лептысыштө, а мө неуна леччыштам—вөт и матысмам сөкө.

Мөколлы тајө сорнө сөртөыс ставыс лөи гөгөрвоана, мыј сылыс невестасө збылыс коралөны. Сөјө вөзөдлөс көчөс улын пукалыс нывјас выдө. Најө вомтырнас нумјалөсны, сөннаныс сылы мөгајтөсны: сөтөсны төдвылас, мыј сылөн невестөыс чуң пырыс өскөвтө. Мөкол најөс пыдөсөс ез пукты, нөшта ставныс выдө перөменаөд вөзөдлөс гөгөрвөтөм сөнјасөн, и вөлөстө өнө казалис, мыј Јөлена, вөлөмкө, керкаас-жө пукалө, өнпөв өшөнө чужөмнас сөјсөмөн. Мөколлы өкөта вөлө вөзөддлыны сы чужөмө, чужөм сөртөыс гөгөрвоны, кычө сөјө вөзөддө корөсысјас лөктөм выдө. Но Јөлена пукалөс сылаң мышкөн, бытөдкө нарөшөс ез көсөс сылаң бергөдчывны.

Мөколлы друг өкөта лөи өдөнжык петны сөмөд керкаыс, а мөдарө-кө, өкөта вөлө пукавны лөсөдчөм помасөм бөрөзөс—төдны, ладмасны-ө оз Јөленалөн баф-мамыс жөнөк рөфнакөд. Мөкол өнө лөчки гөгөрвоөс, мыј сөјө вескалө неместөб, но сөт-таз вөстөтөг бөр петны кычөсөс ез вөв лөсыд, да и сылы өкөта вөлө азөддлыны-на Јөленаөс, көт сы чужөмө өтчыдыс вөзөддлыны.

Мөкол раз-мөдыс кызөктөс, сөтөс Јөленалы төдвылас, мыј сөјө

тани. Јелена крута бергѳдчыліс инѳв ѳшиң дорсаң, вежмасыс кагаз моз виѳдліс сылаң скѳр сінјасѳн да ѳдјѳн бѳр бергѳдчис сылаң мышкѳн. Сізі Мікол ѳмтор ез вермы аґғыны Јелена чужѳмыс.

Корасысјаскѳд сорнѳтѳмнад Степаңида ез і казавлы Міколлыс керкаѳ пырѳмсѳ, но кор сіјѳ паныдаіс Мікол сінјаскѳд, быдсѳн сінјассѳ сувтѳдіс. Сылы ѳні вѳлігѳті јурас воіс, мыј Јеленаѳс лѳсѳдчѳны Кѳста Мішка сајѳ, а Јеленалѳн прамѳј жѳңык пуыс сені-жѳ кывзысѳ, гашкѳ Јеленаѳс мѳд сајѳ мунѳмыс косѳдны локтіс. Степаңида корсіс аслас мѳвпјасыс меліжык кыв Міколлы вылѳ, кѳт батыскѳд Степаңида і лѳгаліс, но Мікол вылѳ сіјѳ ѳнѳмыс ез вермы лѳгасын.

— Те-нѳ, Міколај, гашкѳ могѳн локтін, мыјкѳ зев шоча пыравлан-да. ѳерт-жѳ кѳнкѳ ен прѳста?— јуаліс Степаңида. Мікол пікѳвоіс вѳччыстѳм јуалѳмыс, но тајѳ сѳкыдінгыс петны кықкѳ удајччіс-жѳ.

— Прамѳј мог ескѳ ѳмтор абу-да, а ічѳлік могыс ем. Батѳ ѳпаснѳј вѳчѳ да піскѳдчанла ыстіс, асланым піскѳдчаныс чегѳма,— мыј воіс јурас, первој торнас і пѳрјаліс Мікол.

— Сет, ѳемід, піскѳдчансѳ,— індіс Степаңида мужікыслы,— ѳнѳм ѳд сылы оз ло.

ѳемід суѳдчыліс жажјѳ, кыскіс сес вѳнта јыла піскѳдчан, размѳдыс кі вылас бергѳдѳмѳн виѳдліс піскѳдчан вылѳ і, Мікол дінѳ вѳјѳмѳн, кывшутѳг сетіс, ачыс бѳр пуксіс важ местаас.

Мікол нѳшта здук-мѳд кывзысіс керка пышкѳсса сорнѳјасѳ і мѳдѳдчис ѳзѳслан. Петіг мозыс виѳдліс кѳщас улѳ, нывјас вылѳ. Најѳ, јѳз аґзытѳг, сылы чужѳмјас вѳчалісны, тыдалѳ, сіјѳс дѳзмѳдны кѳсісны.

Воѳд кывшутѳг Мікол петіс кілчѳ вылѳ, зумыша леччіс муѳ і ѳемід ѳшіңув јѳрыс петтѳз-на војдѳр зев чорыда матыштіс. Мыј вылѳ, код вылѳ матыштіс, сіјѳ ачыс-на прамѳја ез тѳд? Сы гѳлѳс шы вылѳ јѳр бокус чеччіс налѳн асланыс понјыс, бѳжнас шенасѳмѳн воліс сы дінѳ, севса бѳр бергѳдчис да, дышіңика рѳдтѳмѳн, мѳдѳдчис сы воґвылын. Пон лестітѳм вылѳ Мікол весіг ез виѳдлы, сіјѳ муѳ зумыштѳмѳн леччіс гортлаңыс і шујга кі вылас мовкјѳдліс ѳемідлыс бостѳм піскѳдчансѳ. Сіз-жѳ зумыштѳмѳн пыріс асланыс ѳшіңув јѳрѳ і кілчѳ пості кајігѳн паныдаіс батыскѳд. Гріш вѳлі зев сѳлѳмсаңыс гыжјасѳ кілчѳ вылын. Сіјѳ гач дѳра чорыднас став кі вынсыс зваркјіс пѳсалѳмыс шуѳм вескыд кокпѳксѳ і шыасіс Міколлы:

— Мыла-нѳ тајѳ піскѳдчансѳ? Коді сетіс?

Мікол сѳмын жынвыјѳ кыліс батыслыс јуалѳмсѳ, сіјѳ, тыдалѳ, пыр-на думајтіс Јелена јылыс да Кѳста Мішка јылыс і аслас думајтантор јывгыс і батыслыс вѳсталіс.

— Јудің Кѳста Міш,— буркнѳтіс батыслыс вочакыв і пондіс прѳјѳтіны сы дінті.

— Кѳста Мішлыс? Абарѳз піскѳдчанла кѳнкѳ ен-жѳ ветлы?

Мікол вѳлігѳті казаліс, мыј батыслыс ез сіјѳс вѳстав, мыј вѳлі колѳ, сѳмын ѳні гѳгѳрвоіс сылыс тыр јуалѳмсѳ.

— На бост. ѳпаснѳј вороптѳ піскѳдны ачыд вѳлі коран, ме со вајі...— тувјыштіс батыслыс піскѳдчансѳ кіас і воѳд кывшутѳг пыріс вооса ѳзѳсті посвоѳд.

Сізі Гріш ез і вермы тѳдны, кодлыс вајіс Мікол тајѳ піскѳдчансѳ.

Кот понас да мукд пріпасяс [точіла выло мунысјаслөн влі-
нін лун-мод сајын дастома, но тујо петны мужікјас ез-на кы-
павны—абу кокні уж со ветымын морта артелос тујо модддны.
Код-сурдјас ез-на зевјавны бостны арендатор довереннојлыс задат-
кісд, а мукдыс вежон костон тајо ічолік задаткі фенгасд вевјаліс-
ны-нін кызвынсд рөскодунтны і колассд кабак стојка сајын пыркні-
тыштны, оні кот-нін влі дастос бостны содтд задаткі. А код-сурд-
јас гортыс петомдн, тыдалд, прбста сіз нуждчісны, медым петтоз
војдбр ншта кот кымынкд лун олыштны асланыс семја діны і ас
горт помын вескодны тујо петан покмолласд. Од муноны најо гд-
тырјас, челафјас діныс толыс-мод-којмод кезлд, оз свадьба вылд,
а сокыд нажетка вылд. Зонвіза-код, тоддомыс, сесса арјавылдз семја-
јаскод не азддчывны.

Волостној правленіе шумовој комнатаын суткі-кујім кымын-на
ызгісны, зыртчісны мужікјас доверенној пызан дінын. Кык щокаон
туом, брітом чужома доверенној куслытом сігаретдн шыналіс пы-
зан сајын, пасјаліс мыкд бумага вылд медагысјас німов вестд і
торјодліс фенга папушаыс мужікјаслы сом, повтома сетасіс козай-
скд фенгадн. Сені-жд пукалісны ураднік, старшіна да пісар і за-
даткі сомыс правітісны вот-недоімкајас да мунысјаслы лдсддісны
пашпортјас да проходној свідетелствојас. „Радејтд“ началствоыд
мужікјастд сек, кор тодд, мыј налдн фенгатор ем.

Тагі тујо лдсддчомыс нужалі-на зон вежон кост, і медббрын
мунысјаслөн квајтан артелыс сорнітчісны петны лекніча асывожд.

Пдштд быд во Мылдін влдбстудыс Воја гора вылд ветлывлісны
морт со сјас, мукдыс весіг семјанас муніс. Сы вдсна таыжда
артелдн гортыс петомыс быд во пдрлывліс празніктдм-празнікд,
весіг сура-віна крамовој празнікјас мукд дырјыс шумтогжыка прд-
фідлісны.

Бдрја лунјасас сіктын заводітчывлісны код јдзлдн ывлаын шумі-
том, і катыд помын, і кывтыд помын ндтчыдыс пансывлісны тыш-
јас да зыкеомјас.

Іван гдтыр, туша жыннас пачд пырдомдн, мыкддыра гурјдліс
сені гырнічјасдн, кашнікјасдн і, медббрын, зев віччысдомдн коко-
лукадн пондіс кыскыны пачыс выјсывдан сура гырніч. Куршајт Грш
сені-жд пачвоз дорас мышкыртчдомдн сулаліс да віжддіс Таттана уж
бдрса і недтчыдыс такддіс Іван гдтырбс дтсама кывјасдн:

— Ндждднжык, со загрекі мед бара оз-жд кіссы.

Пачвожд гырніч воім ббрын Грш ачыс бостіс кіас гбршквдік
дбра пачвоздан імпдв лабічд выј гырніч нуны. Сіјд, кажітчд, ез
дверајт моныслы кістдм-керомыс, но гырнічсд босттозгыс сылы шуіс:

— Те ускддан лі мы-лі, час ме нуа. Кдні пондан сдждднысд?

— Татчд скамја помас і пукты,—індіс скамја вылд Таттана,—
тані сджддыштам.

Грш вужддіс пдс выј тыра сокыд гырніч да індіс скамја вылын
орчдн сулалыс тасті вылд моныслы:

— Етатчд дозјад Іваныдлы нуныд сджддышт тув-мддсд, а дстал-
ној выјсд сдждд паскыд пу тастіас да пдгребд леччдд кынтыны,
талун-жд ковмас нуны вузавны. Од Івантд модддам да, дом помд
дті грш оз кол.

Керкаын ајкаа-моңа кынці некдд ез вдв. Павел гдтыр кылд дбра

кыјис мѡд керкаын, а мукѡдыс ставыс сѣ-таѣ кѡнкѡ ветлісны, неку-щѡм прамѡј уж вылын ез вѡвны. Кыѣі сугедјасын, Иванѡс туѣѡ мѡдѡдѡм вѡсна, Куршајт Грѣш керкаын вѡлі пражнѣшнѡј пѡра код, весѣг суртор пуны Грѣш ез скупѣтчы пісѡ туѣѡ мѡдѡдѡм вѡсна.

Выј гырнѣчѡн ноксѡм бѡрын Грѣш леччыліс Печера берегѡ Шу-гор сажѡ мунесјаслыс баркасѡ віѣѡдлыны. Відлаліс пыжсѡ, ставыс-ѡ справнѡ, сесса нѡшта здук прѡста сулыштѣс берегын і мѡдѡдѣс бѡр гортас.

Берегыс каягѡн паныдасѣс ѡемѣдкѡд. Лѡгалѡм вѡсна ез вѡвоkota Грѣшлы сорнѣтны сукѡд, но, ѣік паныдасан-да, абу-жѡ лѡсыд сѣз кыв шутѡг мунны. Грѣш шыасѣс ѡемѣдлы, кѡѣ јуавнысѡ вѡлі нѣѡм јылыс:

— Те, ѡемѣд, дыр-кѡ ветлан-нѡ, кыѣі? Колѡ-ѡд артелнѡј заколтѡ гожѡмнас-на-і лѡсѡдны. Алі он кѡсјы-нын мѣјан артелын тывјавны?

ѡемѣд быѣѣѡ ез ескы, мыј збылыс сукѡд сорнѣтѡ Грѣш: сѣјѡ тѡ-дѣс, мыј Грѣш пыр-на сы вылѡ пон јывыс лѡгалѡ.

— Кыѣ-нѡ ог-кѡсјы, он-кѡ вѡтлѡ. Ме ескѡн ачым талун асыв пурјѡн кывта. Ставыс-кѡ лучкі, гожѡм кежлас, гашкѡ, воа. А ог-кѡ во, ныв лѣбѡ гѡтыр јѡз дѣнад мыјкѡ отсыштасны.

— І тывјастѡ колѡ кытсурѡ лѡсѡдыштны,—нарошнѡ моз шуѣс Грѣш, кѡѣ сѣјѡ ас сѣннас азѣыліс, кыѣ ѡемѣд вѡлі тѡрыт ас ѡшѣнулас артелнѡј тыв дѡмлѡ.—Артелнѡј добраыд сѣјѡ паччерѣча ныв код. Нѣкод сѣјѡс оз дѡѣбрѣт.

ѡемѣд пыдѣі ез пукты Грѣшлыс бѡрја кывјассѡ, кущѡм боксаѣ і мыјла вѡлі најѡс шуѡма. Сѣјѡ восков-мѡд јансалѡм бѡрын-нын Грѣш моз-жѡ коса вочавѣѣс:

— Ме ѡтѣ тывсѡ дѡмли-нын і лѡсѡдѣ. Мѡд тывјыс-ѡд сесса те ордын, а ordad, а којмѡдсѡ ме ог тѡд кѡнѣ, абу-кѡ Степан вокыд ордын?

ѡемѣд мунѣс берег пѡлѡн Поповјас лавкалаѣ, а Грѣш лабутнѡја мѡдѡдѣс гортлаѣыс і раз-мѡдыс бергѡдчылѡмѡн віѣѡдліс ѡемѣдлы мышкас:

— Морлѡн спѣнаыс аршын паста, јажыс дѡрѡм пыщкас оз тѡр, јѡзлы-тај сѣла-ебѡстѡ јенмыдлѡн сетѡма, а мѣ вок пыста кодѡс.

Гортас каяс да Иван вѡлі-нын воѡма, суѣс Иванѡс пызан сажыс. Сѣјѡ щѡщыд пома чуѣнас ыргѡн да езыс ѡенга сортјас серѣі пызан вылѡ пукталѣс. Кѣвѡрас серѣыс да сѣнвіѡдлас серѣыс тѡдѣс, мыј сѣјѡ талун ѣуна јуыштѡма. А Татјана пыр-на ноксѣс інпѡлын выј гырнѣч дѣнын.

— Те-нѡ мыј талун ѡенга арталан, арталан-нын нажеткатѡ?—картузсѡ тувјѡ ѡшѡдѡм бѡрын нѡжјѡнык јуалѣс Грѣш.

— Содтѡд задаткі талун кујѣм шајт бостѣ. Чеквертаксѡ со ју-чы-нын вевјалѣ,—і баѣыс вылѡ сѣнсѡ лептывтѡг вештѣс лыдѡѡм ѡен-гасѡ пызан пелѡслаѣ.—На бост, танѣ кык руб да семѡсат копејек.

— Грѣш матыстѣс пызан пелѡсѡ, віѣѡдліс вевсѡн мѡда-мѡд вы-лас ѡкуратнѡја течѡм ѡенга вылѡ, сѣнбѡжсѡ чѡвтліс вѣнаыс ѣуна гѡрѡдѡѡм Иван вылѡ і јуалѣс:

— Тајѡ-нѡ ѡкмыс шајт-нын задаткісѡ бостѣн? Віт шајт порок вылѡ, шкалѣк вѣла да тан, шуан, кык шајт, семгрѣвен. Аслыд-нѡ уна-ѡ? Аслыд-ѡд туј вылад ковмас.

— А мыј мен ѡнѣ сесса ѡенгасыс? Сетѡ воа да сенѣ табактѡ коѣас і заборѡн бостны.

Грѣшлы, кыѣі батлы, зев вѡлі нѣмкод, мыј сылѡн став пѣјаныс

вѳліны зев вежавічысѳс да батѳс пыѳѳі пуктысѳс. І Павел, і Іван, кѳт кыкнаныс-нын вѳлі олѳны ас семја помын, став нажетканысѳ сетлывлісны багыс кіѳ. Бостас лі оз бат феңгасѳ, а, почот сетѳм могыс, багы, колѳ вѳзжны. Сещѳм вѳлі Куршајт дом помын модаыс.

Грїш здук думажтїс, пелсајсѳ гыжыштїс і шуїс:

— Ме ог бост. Тујѳ феңгатѳг он пет, кіпом феңга век-нын колыштѳ. Кык шајтсѳ туј вылад пукты, четвертаксѳ сет гѳтырылды чыш-жан вылѳ-лі мы-лі, а пѳлтїннїксѳ...—жѳмдыштлїс бат аслас мѳвпї-сас.—Пѳлтїннїксѳ пѳкмѳлїтчѳм вылѳ-да мы-да колѳ колыны,—сесса бергѳдчыліс Таѳтаналаң і содтїс:—Мун, моң, ветлы кабакѳ да пѳлтїннїк доныс вїна вај. Іванлыс тујсѳ празнујтыштам, мед јен сы-лы сетас зѳнвїзалун да бур нажетка.

— Мыјнѳ зѳн пѳлтїннїк вїна вылѳ Іван понда?—вочавїзїс Таѳта-на.—Асланым сур пуыштома і бысѳн-да, он-жѳ вїна вылѳ рѳско-дуртѳ.—Буржык лоас пѳлтїннїк вылас кушѳмкѳ кѳжајскѳј добра-кѳ лѳсѳдан.

Грїш ез вевјав кыв шуны Таѳтана кывјас вылѳ, сы пыѳѳі Іван воужык вевјалїс:

— Те чѳв ов. Нывбаба тѳлктѳг-на тѳлксѳ лѳсѳдысјасыс тани емѳс. Мыј шѳктѳны, сїјѳс і вѳч.

Павел гѳтыр-кѳ таз шуїс, ферт, сїјѳс ајка пыр ескѳ вомалїс, но Таѳтана кывјасыс сїјѳ ез дѳзмы, сїјѳ гашкѳ ыжыд моңсѳ јонжыка рафејтїс медсасѳ дѳжѳрлун вѳснаыс. Но век-жѳ сїјѳ Іван гѳтырлы ассыс кѳжајскѳј кыв шуны вевјалїс:

— Пѳлтїннїк вылад-ѳд, моң, некушѳм прамѳј кѳжајскѳј добра-жѳ он лѳсѳд. Аслад мужїкыд тѳлыс-мѳд кежлѳ мунѳ да сылы пѳкме-лїтчыны пѳлтїннїктѳ жалїтан? Скуплуныд аслас местаас—зев ко-лантор, а неместаын—сїјѳ лїшнѳј. Јѳзыс со вїнаѳн-сурѳн вокјасѳс, мужїкјасѳс колылѳды, а мї-нѳ мыјѳн јѳзсыс омѳлѳс.

Таѳтана мысег коста Іван торјѳдїс пѳлтїннїк і, кїмѳзас пѳлтїн-нїксѳ кутѳмѳн, пондїс вїччысны кор мыссысас гѳтырыслѳн і јуа-лїс ѳжѳстї пырыс Павел гѳтырлыс мужїкыс јылыс:

— Кѳнї-нѳ, невеска, Павелыд? Кытѳ-кѳ мунїс алї мыј?

— Звоз помын, завор пырта лѳсалѳ. А мыј?

Таѳтана сек коста вылысас чѳвтїс выл мыскѳм ковта і, ез-на вевјав кїзасны, мужїкыс сїјѳс чукѳстїс:

— Мыјнѳ тїжан сурныд вѳчѳ? Овмїс-кѳ, кѳт вїдлыштны ѳтї доз мунтѳзыд војѳѳр пырт.

— Самѳј лѳсыда овмѳма, но сѳмын мен кажїтѳ тагажык лѳѳма. Час ваја.

— Тага-кѳ сїјѳ і бур. Тагаыд, мајбырѳс, суртѳ оз-нын шыкѳд. Тага-јыс сурад став благодатыс і крепостыс,—серѳктїс Грїш.—Вај збы-лыс мї Іванкѳд ѳтї доз сысыштам.—А сесса індїс Іванлы феңга чу-кѳр вылѳ.—Те ѳстаткї феңгатѳ бост да уберїт, а то челаѳ воасны да кѳповтасны кытѳкѳ.

Таѳтана здук кежлѳ сѳмын вошлї. Сїјѳ котѳрѳн петалїс пѳгреѳ мудѳд вылѳ кум пырыс і сура дора ыргѳн јандоваѳн вајїс быга сур, мыччїс ајкаыслы кїас да јуалїс:

— Мыјнѳ, вїнаысла забылыс ветла алї мыј?—ї вїжѳдлїс шѳщ му-жїкыс вылѳ.

Іван пуктїс сылы кїмѳзас вожвылыс торјѳдѳм пѳлтїннїк і жєны-ѳїка шѳктїс:

— Ветлы на, сѡмын регыджык!

— Енлы-на, енлы, монь,—жутѡгыс бѡр пунктис Грѡш сур дозсѡ пы-
зан вылѡ і пѡрыс покодканас котѡртис инпѡв занавес сажѡ да инпѡвса-
ныс-нин помалѡс бѡрја кывжассѡ.—Лышној рѡскодсѡ нѡнѡмла вѡчны.
Со тани воzza празник жежлѡ нѡблѡм винаыс тыртѡм сулејаыс, та-
јѡн і ветлы. Он-жѡ сулеја вылѡ мынты лышној дасура.

— Ој, те бара, ајка, выј тастѡсѡ сес, скамја вывгыс, ен кѡст. Ме
сѡзѡди да ег-на вевжав пѡгребас леччѡдны,—кѡсјѡс ескѡ такѡдны ај-
касѡ Татѡтана, медем сѡјѡ ез сувт пѡрјасан скамја кузладѡр помас,
но вѡлі-нин сор.

Медым жажјѡ сузѡдчывны тыртѡм сулејала, Грѡш бурещ сувтѡс
сѡјѡ скамја помас, і ез-на удѡт Татѡтана помавны ассыс кывжассѡ, кызѡ
инпѡлын кылѡ резсѡс пазалѡм сулеја і чорыда шѡпакысан шыѡн. Грѡш
лебовѡтс жождѡ.

Кор Татѡтана да Иван ускѡдчѡсны инпѡлѡ багылы отсѡг вылѡ, выј
тастѡыс-нин вѡлі жожен кымына, а скамјаыс кузлѡс бок вылас. Грѡш
кокјассѡ чургѡдѡмѡн пукалѡс кѡссѡм выј вылын инпѡв жожен і гыж-
јалѡс дојмѡм кажыввсѡ, сесса ружтыштѡмѡн чеччѡс жожен, скѡрыс-
шыбытѡс кѡс колѡм сулеја јурсѡ і чорыда коф чегыштѡс маѡ кылѡн.
Сесса жугыла вѡзѡдлѡс пѡрѡм скамја вылѡ да кымынасѡм тастѡ гѡ-
гѡр гѡптѡн ојдѡм кѡссѡм выј вылѡ.

— Вот грекѡвѡјтысыд мыј ме вѡчі. Аттѡ, мыј вѡчі! Бара убытка,
рѡзѡреннѡ тајѡ...—ас вылас ѡктис скѡрѡмѡм кывјас Грѡш, сы вѡсна
мыј некодѡс вѡлі сесса вѡдны тајѡ пакѡтсыс.

Татѡтана сѡз-жѡ зев пыдысан ышловзѡс, лѡбѡ жалѡтѡс кѡссѡм выјсѡ,
лѡбѡ сы вѡсна ышловзѡс, мыј тајѡ пакѡст улас ез сѡјѡ сур, і нѡзјѡ-
нѡкѡн шуыштѡс ајкаыслы:

— Ме ескѡ-тај шу-да, ен кывлы-лѡ мыј-лѡ..

— да-ѡд скамја вылас сувтѡгѡн азгылі і быдсѡн выј тастѡсѡ, ду-
мыштѡ, мыј вермас кѡссыны,—чѡртыс мем тојѡс сувтнысѡ,—ассѡ вѡдѡс
Грѡш.—Нѡјтны колѡ менѡ тас, пѡрыс кашаѡс. Етамында сѡм лѡѡ
најтѡ којыштѡма!

Павел гѡтыр бурещ мѡд керкаас чѡлаѡыс дѡнѡ петалѡс і грѡмгы-
сѡм шы вылѡ керкаѡ сѡјѡ пырѡс медбѡрја мортѡн тајѡ фѡлѡ вылас.
Ыжыджык пыс мамыскѡд-жѡ котѡртѡс. Аззѡс Павел гѡтыр кымына-
сѡм выј тастѡсѡ і шенѡѡмысла бокас шлопнѡтѡс да окнѡтѡс:

— Ој, тајѡ-нѡ мыј? Кѡдѡ кѡстѡс?

— Тајѡ мѡ со тазі выј сѡзѡдам,—коса вѡчавѡзѡс моньыс јуалѡм вы-
лѡ ајка.—Аззан-тај со мыј лѡбма, мыј сесса јуасан.—І сесса бара
пондѡс гѡраа вѡдны ачыс ассѡ:

— Но трукѡтѡ уж. Но і ужалам-жѡ мѡ. Пѡрыс мерѡн ме та бѡ-
рын, а абу прамѡј морт,—та ыжда пакѡст вѡчі.

— Те і ем фѡдѡ пѡрыс мерѡныс?—јѡз пыр пырѡс фѡдыс дѡнѡ Па-
веллѡн пыс.—Тѡнѡ, фѡдѡ, колѡ пакѡст вѡчѡмсыд нѡрјѡн нѡјтны.
Грѡш кынзѡ ставныслѡн вѡмдортѡыс котѡртѡс нѡм, но сѡрѡктыны
гѡраа ез лыстны.

— да, пѡд, да. Колѡ фѡдсѡ тас прамѡја нѡрјавны,—Павел фѡ-
тѡнка сорнѡ шыасѡс Грѡш,—но нѡрјалысыс-тај менѡ, пѡрыс выжы-
лѡс, некод, тыдалѡ, абу.

— Мѡ, Иван фадкѡд, фѡдѡ, тѡнѡ нѡрјалам...—завѡйтлѡс шуны
Васка, но мамыс кѡмѡзнас тупкѡс сылыс вѡмсѡ, і чѡлаѡ гѡлѡс кыв-
жын вылас орѡ.

(Возѡ лѡб-на).

Визуал

а. Разинцов

1.

Міжан олөм—асја кадыс міча.
Міжан олөм—
Шонді вына чвет.
Асја мелі шонділы моз віча
Талунлы,
Том кадлы
Пёс привет!
Ассым томлун 'вежөрын ме кыла,
Томлун вынөн горақыла тан.
Мед-жө кывбур тајб
Артмас мыла,
Југыд козув,
Томлун,
Шонді бан!

2.

Ассым шудлун вөліс гөгөрвоі,
Өні төда—
Кытчө көт ог мун
Југөр којө меным
Асја војб,
Менам шудлун—
Менам сөвет му.
Менам шудлунөј ем менам томлун,
Кыпыд сөлөм.
Кіподтуја уж.
Міжан востерлунөн
Кузала көт вомлөс
Повтөг
Војвыв саріз вывті вуж.
Чужан му те менам—
Сінмөн сузтөм,
Тенад вынлөн артавлытөм пом.
Пөрысмам мі... Музам...
Те пыр музтөм...
Пыр те луныс-луно
Лоан том.
Кыз не радејтөмөн міжан овны.
Олөмыс-кө гажалунөн тыр.

Сетам ассыным ми
Теныд томлун—
Том мед вӧлін,
Немыд кежлӧ пыр.
Менам шудлун—
Сіјӧ гажа талун,
Кыпыд ужӧн лолалыс томјӧз.
Кылӧ
Воӧд тувччан восков налӧн
Быд уж шыын,
Гажын,
Оліг чӧж.
Менам шудлун—
Сіјӧ шуда аскі.
Міјан куӑ туй
Жын выјын оз ор.
Југыд кадын аззыслам-на гашкӧ,
Паныдаслам,
Ічӧт дырса јорт!
Розјавны
Став вӧлнӧј мувыв пагта
Кутас јенеж улын гажа сад...
Паныдаслам!
Пышјӧм војас казтам...
Кыпыд томлун коллан
Візув кад!

3.

Візув кад!
Те вунны дыр он вермы.
Тӧда,
Коркӧ казтылантор сурас.
Сіјӧн аслым пыр ме шуа:
Термас!
Овны немтӧ
Тыр олӧмӧн бура.
Шуа аслым:
Олӧмыс ог дӧзмы.
Сіјӧ вылыс выл
Са помтӧм паскыд.
Мед-нӧ став олӧмыс—
Јӧзлӧн,
Сіјӧ ъеуна і менам щӧщ.
Сы вӧсна і меным
Ташӧм долыд.
Морӧс пыс
Сыланкыв оз куслы.
Сы вӧсна ме
Ловтыр гажӧн ола,
Віза сӧлӧм пын
Помтӧм муслун.

ЖУРИНАЛЫГ

Листбок

Бела Ільеш. „Кулӧмыс олӧ“	5
Сук Парма. Шыпича.	9
П. доронін. Парма сӧлӧмын.	32
А. Размыслов. Візув кад.	50

Кил. № 19

Редколлегія: М. доронін,
П. Шеболкін, І. Ізјуров.

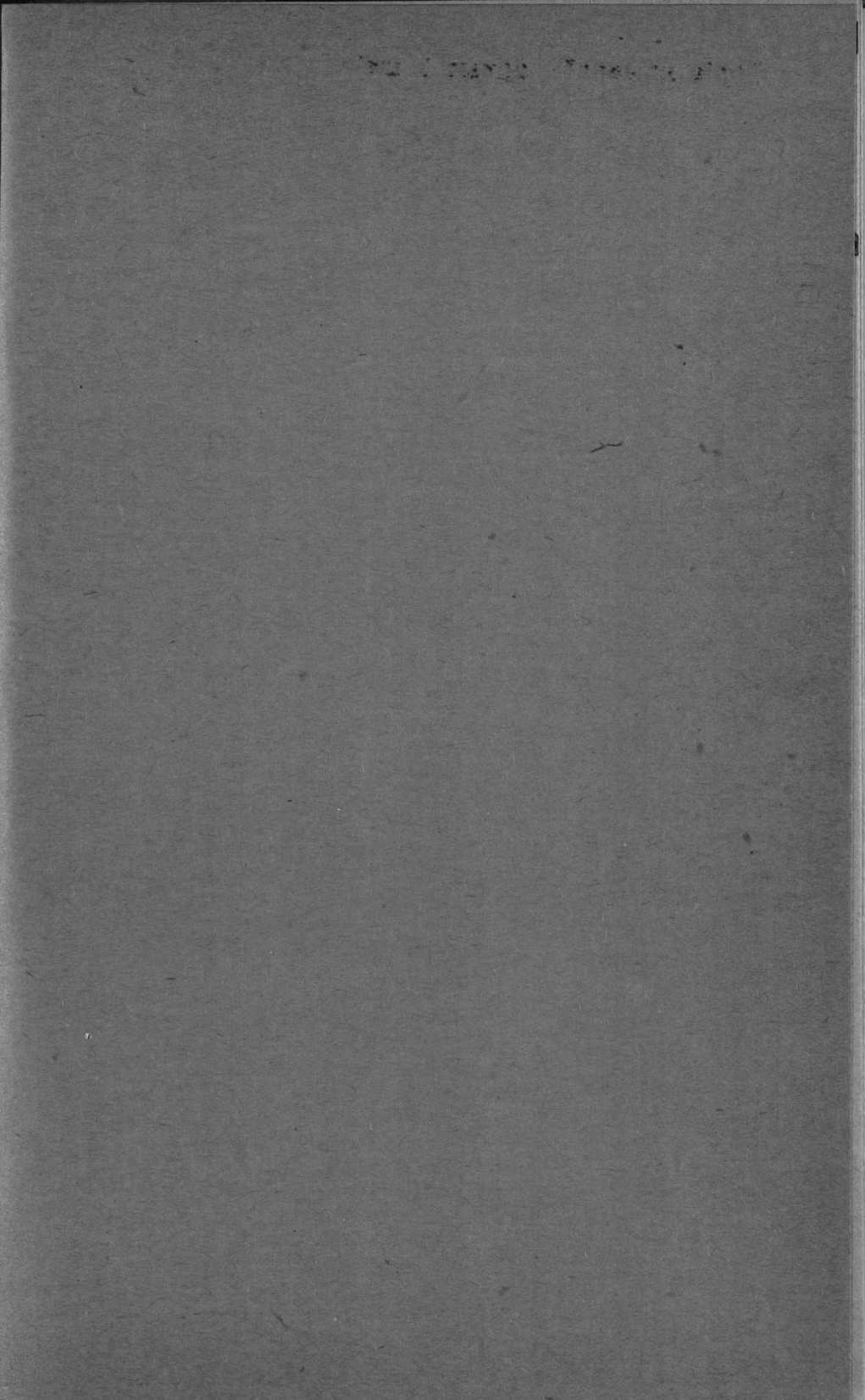
Отв. редактор пѣддї Г. Ветошкін.

Техн. ред. М. Шестаков.

Рисунки и подставки М. Безносова.

Облит № 2015. Заказ № 1617. Тираж 1000. Стат. форм. 62×94 1/16, 39000 зн. в печ. листе. 3,4 печ. л. Сдано в производство 20/X-36 г. Подписано к печати 16/XI-36 г.

Типография УМП, Дом печати, г. Сыктывкар, АОК, Сев. край.

Торја номерли донос 1 шарт

241

НЗЖ Ком
1-1

5

Ц. 1937г.

АНТ № 12

Владимир